

Startnotitie

Bloemenbuurt

Definitieve versie

Datum: 23 maart 2022
Projectnummer: W02137
Zaaknummer: 264534

Projectleider: Erica Spiegelenberg
Opdrachtgever: Harriette Campen

Samenvatting

In de Bloemenbuurt gaat openbare ruimte op de schop en zal opnieuw worden ingericht. In de basis is dit project een rioolvervangingsopgave vanwege de verouderde staat van de riolering in deze wijk. Daarnaast staan er in de komende jaar ook andere opgaven op de planning, namelijk vervanging en groot onderhoud wegen, vervanging van bomen en de energietransitie. Deze opgaven zijn een mooie gelegenheid om ook andere opgaven en ambities op te pakken, zowel intern als extern. Intern worden ambities meegenomen op het gebied van groen, verkeer, duurzaamheid, klimaatadaptatie, biodiversiteit, wijkbeheer en ruimtelijke kwaliteit (stedenbouw). Daarnaast wordt binnen dit project overeenstemming gezocht met externe partijen als Vitens, Liander, KPN en Warmtebedrijf Ede. Dit heeft ertoe geleid dit project op integrale en wijkgerichte wijze aan te pakken en daarbij de opgaven zoveel als mogelijk in gezamenlijkheid en gelijktijdig uit te werken en uit te voeren. Dit heeft als doel om de straat slechts één keer open te breken en zowel de ondergrond als de bovengrond opnieuw in te richten, zodat de wijk op een toekomstbestendige en duurzame wijze wordt aangepakt en in de komende 15 tot 20 jaar geen werkzaamheden nodig zijn.

Binnen dit project zijn er drie hoofdopgaven:

1. Rioolvervangings en herinrichting van de openbare ruimte, inclusief klimaatadaptatie
2. Steenbreek Ede (vergroenen van particuliere tuinen)
3. Energietransitie (verkennen mogelijkheden van aardgasvrij wonen)

Binnen deze hoofdopgaven speelt participatie een grote rol, zowel met bewoners als met externe partijen. Hiervoor wordt gebruikt gemaakt van de Edese Participatie Aanpak (EPA). In het voortraject tot aan deze startnotitie zijn er verschillende middelen ingezet, zoals nieuwsbrieven, informatieavond en meedenkgroepen op buurtniveau. In deze sessies zijn de belangrijkste thema's van de bewoners aan bod gekomen en is er verkend welke uitgangspunten er worden gehanteerd bij het project. Dit heeft ertoe geleid dat bewoners zich meer betrokken voelen bij de herinrichting van hun straat. Het resultaat van deze opgehaalde informatie is een gezamenlijke visie van gemeente en bewoners voor de herinrichting van de wijk. Deze gezamenlijke visie op wijkniveau samen met de gemeentelijke ambities en uitgangspunten die van belang zijn voor een integrale uitvoering van het project verkend. Deze resultaten zijn verwoord in deze startnotitie. De startnotitie vormt het vertrekpunt voor het vervolg. In dit vervolg wordt er opnieuw in gesprek gegaan met bewoners en andere betrokken partijen over de inrichting op straatniveau om zo te komen tot een integraal gedragen ontwerp voor de herinrichting, waarin klimaatadaptatie en energietransitie zoveel mogelijk zijn meegenomen.

In dit project wordt ook verkend of een integrale wijkgerichte aanpak meerwaarde heeft en (financieel) haalbaar is. De aannahme hierin is dat door een integrale en wijkgerichte aanpak meer toekomstbestendige keuzes worden gemaakt en hierdoor met dezelfde middelen meer mogelijk is. Specifiek speelt daarbij de vraag hoe door duidelijke uitgangspunten de gezamenlijke (beheer)opgave geformuleerd kan worden en de financiële middelen samen kunnen worden genomen om de doelen te bereiken en daarmee bestuurlijke ambities en wensen uit de buurt gerealiseerd kunnen worden. Hierbij wordt gestreefd naar het eenmalig openbreken van de straten en meer mogelijk te maken met dezelfde middelen.

Daarnaast worden ook de kosten die de participatieve aanpak met zich meebrengt in kaart gebracht. Een gedegen participatieproces vraagt aandacht voor ieders belangen en wensen, aanpassingen in overleg en afstemming met betrokkenen, keuzes maken en deze kunnen verantwoorden en heldere communicatie. Participatie betekent een plan maken en bereid zijn daarvan af te wijken. Dit kost in de definitie- en ontwerpfasen extra tijd en geld. Dit zijn kosten die niet zijn meegenomen in de reguliere budgetten. Daarnaast gebeuren er gedurende het participatieproces altijd onverwachte dingen die niet op voorhand hadden kunnen worden voorzien, maar wel de nodige aandacht vragen. De extra kosten voor een participatief proces zijn in deze startnotitie in beeld gebracht. Dit extra budget zal nodig zijn om de herinrichting van de buurt op een integrale, participatieve en toekomstgerichte wijze te laten plaatsvinden, waarbij duurzame kwaliteit wordt toegevoegd met aandacht voor klimaatadaptatie, biodiversiteit en de wensen van bewoners ten aanzien van inrichting, veiligheid, ontmoeten, spelen en parkeren. Om zo een leefbare buurt te creëren waar bewoners zich prettig voelen en die aansluit op hun wensen en behoeften.

Om recht te doen aan de opgave om te komen tot een participatieve integrale wijkgerichte aanpak wordt de raad gevraagd de voorgestelde participatieve en wijkgerichte aanpak vast te stellen waarbij de gemeente samen met bewoners en externe partijen in een participatieproces aan de uitvoeringsplannen werkt conform de Edese Participatie Aanpak (EPA). Hierbij worden toekomstige opgaven naar voren gehaald om op een duurzame integrale en participatieve wijze te komen tot de herinrichting van deze buurten. Gevraagd wordt om het projectteam de ruimte te geven dit te realiseren door de middelen voor de (beheer)opgave en de financiële middelen voor ambities samen te voegen ('ontschotten'). Tot slot wordt de raad gevraagd om het benodigde krediet beschikbaar te stellen voor het integrale participatieve vervolgproces en uitvoering.

Bijlagen	38
Bijlage 1 Opgave Riolering	38
Bijlage 2 Opgave Spelen.....	39
Bijlage 3 Edese Participatie Aanpak	41
Bijlage 4 Interne Doelenroos Transitieizen	43
Bijlage 5 Externe Doelenroos Transitieizen.....	43
Bijlage 6 Nota van Uitgangspunten Energietransitie	44
Bijlage 7 Kaders Klimaatadaptatie	45
Bijlage 8 Rapport Energietransitie	46
Bijlage 9 Plan van Aanpak Energietransitie	46
Bijlage 10 Projectstructuur	47
Bijlage 11 Planning	48

1. Inleiding

Op de Kaart Integrale Programmering (KIP) staan voor verschillende disciplines beheer- en investeringsopgaven voor de Bloemenbuurt, namelijk vervanging van de riolering, energietransitie ('woningverduurzaming en van het aardgas af'), vervanging en groot onderhoud van wegen en vervanging van bomen. Deze opgaven zijn een mooie gelegenheid om ook andere thema's aan te pakken en kansen te benutten.

Naast de hoofdopgaven hebben ook andere disciplines binnen de gemeente Ede doelstellingen en opgaven die mogelijk meegenomen kunnen worden in het project Bloemenbuurt. Het betreft dan onder andere groen, verkeer, duurzaamheid, klimaatadaptatie, biodiversiteit, wijkbeheer en ruimtelijke kwaliteit (stedenbouw). Naast deze interne opgaven en wensen blijken ook externe partijen zoals Vitens, Liander, Warmtebedrijf Ede en Woonstede opgaven te hebben in de Bloemenbuurt.

Al deze opgaven, kansen en wensen hebben ertoe geleid dat er is besloten om het project Bloemenbuurt op een integrale wijze aan te pakken en daarbij de opgaven zoveel als mogelijk in gezamenlijkheid en gelijktijdig uit te werken en uit te voeren. Niet alleen vanuit de betrokken vakdisciplines en gemeentelijke opgaven, maar integraal in samenwerking, afstemming en participatie met alle betrokken partijen en bewoners. Dit alles met als doel om slechts één keer de straten open te breken en zowel de ondergrond als de bovengrond opnieuw in te richten. Met deze nieuwe manier van denken en werken wordt onderzocht of praktische en financiële voordelen gehaald kunnen worden uit een zo optimaal mogelijke samenwerking in de voorbereiding en uitvoering.

Hoofdopgaven

De hoofdopgaven binnen dit project zijn als volgt gedefinieerd:

1. Riolervervanging en herinrichting
Tijdig vervangen van de verouderde riolering, oplossen van problemen rond riolering, waaronder stank- en wateroverlast en herinrichting van de buurt conform de huidige inrichtingsvereisten, waaronder die van een 30 km/u zone. In de herinrichting is er ook aandacht voor klimaatadaptatie (de mate waarin we de omgeving kunnen aanpassen aan klimaatverandering), door o.a. vergroening, verbeteren van de biodiversiteit, voorkomen van hittestress, afkoppelen hemelwater, voorkomen van wateroverlast en verdroging.
2. Steenbreek Ede
De gemeente wil in het kader van Steenbreek Ede samen met inwoners bijdragen aan een klimaatrobuuste wijk en versterking tegengaan door vergroening van particuliere delen van de wijk, waarmee de gevolgen van extreem weer beter opgevangen kunnen worden en de biodiversiteit in de wijk versterkt wordt.
3. Energietransitie
In het Klimaatakkoord is afgesproken dat alle woningen en andere gebouwen uiterlijk in 2050 van het aardgas af zijn. In dit project onderzoeken we of en hoe het mogelijk is om bestaande woningen te verduurzamen en op een andere wijze te verwarmen dan met aardgas.

Met deze hoofdopgaven is het doel van het project Bloemenbuurt om, in samenwerking met bewoners en externe partijen, stappen te zetten naar een leefbare wijk voor de inwoners van de Bloemenbuurt aan de hand van een integrale uitvoering van de in dit document opgestelde opgaven, ambities en uitgangspunten. Afstemming tussen de betrokken partijen is cruciaal om een integrale uitvoering van de bestaande opgaven, ambities en uitgangspunten te realiseren.

Integrale wijkgerichte aanpak, participatie en financiële middelen

Een integrale en wijkgerichte aanpak is van belang om overlast voor bewoners te beperken, kostenefficiënt te werken en gezamenlijk kansen te benutten om in één keer klaar te zijn in de wijk. De essentie van deze aanpak is dat de gemeente, samen met bewoners en externe partijen in een participatieproces aan de uitvoeringsplannen werkt. Door op een breder niveau te bezien welke opgaven, ambities en kansen er liggen, is er de mogelijkheid om samen op te trekken. Hierdoor is er een uitgebreid participatietraject ontstaan die als input dient voor deze startnotitie.

Binnen dit project wordt ook verkend of een integrale wijkgerichte aanpak meerwaarde heeft en (financieel) haalbaar is. De aanname hierin is dat door een integrale en wijkgerichte aanpak meer toekomstbestendige keuzes worden gemaakt en hierdoor met dezelfde middelen meer mogelijk is. Specifiek speelt daarbij de vraag hoe door duidelijke uitgangspunten de gezamenlijke (beheer)opgave geformuleerd kan worden en de financiële middelen samen worden genomen om de doelen te bereiken ('ontschotten') en bestuurlijke ambities en wensen uit de buurt gerealiseerd kunnen worden. Met als doel het planproces sneller te doorlopen en meer

mogelijk te maken met dezelfde middelen. Daarmee is dit project ook een potentieel voorbeeldproject voor de organisatie, zowel ten aanzien van financiering als ten aanzien van een participatieve aanpak.

Startnotitie

De startnotitie is de uitwerking van de Nota van Uitgangspunten (NvU) die in april 2020 is vastgesteld door het college. De uitgangspunten en ambities in deze startnotitie zijn gebaseerd op zowel gemeentelijke doelen en opgaven als punten die zijn aangedragen door bewoners en externe partijen tijdens het participatieproces. Deze startnotitie vormt hiermee het vertrekpunt voor de uitvoering van de genoemde opgaven en ambities. Daarnaast wordt toegelicht welke middelen dit project beschikbaar heeft en welke middelen aanvullend nodig zijn voor het vervolgproces en de uitvoering. Daar waar middelen ontbreken om tot een optimaal resultaat te komen wordt de gemeenteraad gevraagd om deze middelen beschikbaar te stellen door een keuze te maken voor één van de opties (optie 1 - Regulier, optie 2 - Integraal, optie 3 - Participatief of optie 4 - Pragmatisch). Hierbij moet worden opgemerkt dat in het participatieproces tot aan de startnotitie aan de bewoners en andere betrokkenen is aangegeven dat het vervolgproces en de inbreng van bewoners afhankelijk is van de keuzes van de raad en het beschikbare budget. Uitgangspunt is kwaliteitsniveau 'basis'. De startnotitie wordt aangeboden aan het college van B&W en vervolgens voorgelegd aan de gemeenteraad.

Bij vaststelling van de Startnotitie Bloemenbuurt door de gemeenteraad betekent dit dat de raad:

- kennis heeft genomen van de inhoud van het project Bloemenbuurt;
- kennis heeft genomen van het doorlopen proces tot aan deze startnotitie;
- de opgaven, ambities en uitgangspunten voor het ontwerp en de uitvoering vaststelt;
- instemt met het voorgestelde proces, de fasering en uitvoering van de deelprojecten;
- de extra benodigde financiële middelen beschikbaar stelt ten behoeve van het proces en de uitvoering.

Leeswijzer

De startnotitie Bloemenbuurt gaat in op de volgende onderwerpen:

- Toelichting op het project (hoofdstuk 2)
- Beschrijving van de wijk inclusief historie, kwaliteiten en visie (hoofdstuk 3)
- Ambities en uitgangspunten (hoofdstuk 4)
- Toelichting vervolgproces: aanpak, planning, organisatie en raming (hoofdstuk 5)

2. Projectdefinitie

2.1. Opgaven

Zoals beschreven in de inleiding zijn er vanuit de Kaart Integrale Programmering (KIP) verschillende beheersopgaven in de Bloemenbuurt. In de KIP worden de individuele opgaven van verschillende disciplines voor de komende 5 jaar in de Gemeente Ede bijgehouden. Hierbij wordt bekeken in hoeverre individuele opgaven gecombineerd kunnen worden om daarmee kostenefficiënt te werken en overlast naar de burger te beperken. De afstemrondes in 2018 hebben geleid tot het definiëren/opmerken van de kans voor het integrale project Bloemenbuurt. De specifieke beheersopgaven zijn (zie ook afbeelding 1):

- Vervanging riolering: totaal ca. 3,2 kilometer (zie ook bijlage 1);
- Oplossen bekende waterlast locaties;
- Vervanging en groot onderhoud wegen en trottoirs: overal waar de riolering wordt vervangen;
- Vervanging bomen: in de Anjelierlaan (zie afbeelding 1);
- Onderhoud speelvoorziening: Ons Honk, Irisplein en Anjelierlaan (zie bijlage 2)

Naast de hoofdopgaven is het streven om ook zoveel mogelijk andere (beleids)doelstellingen en opgaven mee te nemen in de planvorming en uitvoering. Het gaat dan onder andere om gemeentelijke beleidsdoelstellingen en programma's ten aanzien van klimaatadaptatie, duurzaamheid, energie, verkeer, biodiversiteit en vergroening, maar ook om opgaven van externe partijen als Vitens, Liander, Woonstede en het Warmtebedrijf.

Bloemenbuurt
Kaart Beheersopgave

Afbeelding 1 Beheersopgaven Bloemenbuurt

Afbeelding 1 laat de projectgrens en de beheersopgaven zien van de Bloemenbuurt. Het direct omliggende gebied van de Bloemenbuurt wordt gezien als onderzoeksgebied en wordt betrokken bij het onderzoek naar raakvlakken met de omgeving. Daarnaast worden in het onderzoeksgebied, de gehele wijk Bloemenbuurt, bewoners betrokken om te participeren binnen dit project. Uitgangspunt is dat de straten waar geen sprake is van één van de bovengenoemde beheersopgaven in principe ook geen onderdeel uitmaken van dit project. Mocht het echter zo zijn dat uit het participatieproces opgaven naar voren komen die van belang zijn voor het duurzaam herinrichten van de Bloemenbuurt, dan wordt bekeken of deze opgaven meegenomen kunnen worden. Hiervoor dient dan mogelijk aanvullend budget beschikbaar gesteld te worden, omdat hier geen rekening mee is gehouden in de beheerbudgetten.

2.2. Raakvlakken

Vanuit de integrale en wijkgerichte aanpak van dit project is het belangrijk om raakvlakprojecten aan te geven. We onderscheiden projecten met interne en projecten met externe raakvlakken.

Projecten intern

Intern bestaan er raakvlakken met de projecten:

Verkabeling hoogspanningsleiding

In de gemeente Ede wordt de hoogspanningsleiding onder de grond gebracht. Hiermee komen er verschillende mastlocaties op grondgebied van de gemeente vrij. In de Bloemenbuurt is er één mastlocatie op grondgebied van de gemeente Ede. Deze is gesitueerd bij de rotonde Veenderweg - Klaphekweg. Afsproken is dat indien de planning van beide projecten dit toelaat de grond van de mastlocatie meegenomen wordt bij de herinrichting Bloemenbuurt.

Sociaal domein

Vanuit het sociaal domein en Malkander zijn er een aantal sociale opgaven die mogelijk mee kunnen worden genomen in het project Bloemenbuurt.

1. Vergroenen

Op dit moment is er bij bewoners van de Bloemenbuurt veel verzet en onwetendheid tegenover verduurzaming en vergroening van de wijk en woningen. Om buurtbewoners beter te informeren is er een idee om een voorbeeldgebouw in te richten waar men terecht kan met vragen maar ook bepaalde zaken met eigen ogen te zien om zo zorgen weg te nemen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan een inductiekookplaat of zonnepanelen.

2. Rozenplein

Het wijkteam heeft regelmatig signalen ontvangen van geluidsoverlast, verkeersdrukke en conflicten rondom het winkelcentrum Rozeplein. In het verleden zijn er onderzoeken geweest en bepaalde zaken aangepast, maar het blijft een veel gehoorde klacht van buurtbewoners. Oudere buurtbewoners geven aan dat zij graag meer bankjes en groen willen wij het winkelcentrum, i.v.m. aantrekkingskracht van hangjeugd is dit telkens afgewezen.

3. Bosroos

Het wijkteam heeft diverse signalen ontvangen van overlast door jongeren rondom seniorenflat de Bosroos. Er zijn o.a. beschadigingen aan het gebouw geweest en diefstal in het huis van de ouderen. De Bosroos heeft zelf meer camera's en verlichting opgehangen. Ook is er extra aandacht vanuit handhaving en Malkander. Dit blijft echter een aandachtspunt.

4. Het Eigen Honk / Stek

Sinds september 2021 is het gebouw Het Eigen Honk in beheer van FlowerPower en Malkander. Op dit moment heeft het gebouw nog een negatief imago in de wijk en o.a. het hoge hekwerk zorgt voor een onvriendelijke uitstraling. Een meer open uitstraling met een herkenbaar bord kan de drempel verlagen, waardoor het gebouw een buurthuis voor de wijk kan worden. Ook loopt een plan om YFC, CJG en SportService Ede te betrekken bij het sportveld zodat er een breder beeld komt van de signalen van de jeugdige doelgroep. Een deel van het speelveld is namelijk versteend en buurtkinderen willen graag een groene natuurspeeltuin met houten speeltoestellen. Zij willen dit zelf gaan regelen met EdeDoetBonnen. De komende periode gaat het gebouw meer een huis van de buurt worden, dit willen we doen door meer eigenaarschap en medeverantwoordelijkheid vanuit de buurt te creëren. Mogelijk kan dit gebouw ook gebruikt worden als voorbeeldgebouw om bewoners te informeren over verduurzaming en vergroening van de woning.

5. Mobiel loket

Bij diverse buurtbewoners is de behoefte aan een mobiel loket (bus) en/of spreekkamer waar mensen op vaste tijden heen kunnen voor vragen m.b.t. de post van de gemeente Ede, uitleg over corona beleid, vragen over huishouding/wmo indicaties, et cetera.

Projecten extern

Extern bestaan raakvlakken met verschillende projecten en organisaties:

Vitens en Liander

Vitens en Liander hebben via een combinatieopgave een project in de Bloemenbuurt waar zij de verouderde water- en gasleiding gaan vervangen. Hierover is inmiddels nauw contact tussen Vitens/Liander en de

gemeente. De betrokken partijen proberen deze opgaven zoveel mogelijk in planning en uitvoering op elkaar aan te sluiten, zodat 'de straat maar één keer open hoeft'.

Warmtebedrijf

Het Warmtebedrijf heeft geen opgaven in de Bloemenbuurt, maar in overleg en afstemming met het Warmtebedrijf en Woonstede wordt wel onderzocht of er mogelijkheden zijn om warmtenet aan te leggen in de Bloemenbuurt.

KPN/glasvezel

Uit het participatieproces tot nu toe is gebleken dat veel bewoners van de Bloemenbuurt de wens hebben dat hier glasvezel wordt aangelegd. De gemeente heeft contact gezocht met KPN om te onderzoeken of de aanleg van glasvezel door KPN meegenomen kan worden in de uitvoering van het project Bloemenbuurt. KPN verwacht na de zomer een projectleider aan te stellen voor de glasvezelaanleg in Ede. Het projectteam van de gemeente Ede houdt hierover contact met KPN.

Woonstede

Woonstede heeft afgesproken met de gemeente dat het bezit van Woonstede gemiddeld label B heeft als het gaat om duurzaamheid. Deze doelstelling is eind 2020 al gehaald door aansluiting op het warmtenet en zonnepanelen op hoogbouw. In de Bloemenbuurt heeft Woonstede gedifferentieerd bezit, waardoor het lastig is om alle individuele eigenaren mee te krijgen in de duurzaamheidsopgave. Gemeente en Woonstede blijven met elkaar in contact over planning, uitvoering en eventuele kansen voor samenwerking.

Aanvullende projecten

Uit deze raakvlakken en vanuit het participatietraject tot dusverre ontstaan ook nieuwe of aanvullende projecten met raakvlakken bij verschillende betrokken partijen. Deze nevenprojecten worden door de betrokken partijen binnen dit project samen opgepakt. Voorbeelden hiervan zijn:

- Verduurzaming woningen, waarbij gemeente, Woonstede en Malkander verkennen en inventariseren welke woningspecifieke verduurzamingsmogelijkheden er zijn en hoe deze verder te ontwikkelen.
- Hittestress, waarbij gemeente, Woonstede en Malkander samen kijken hoe partijen elkaar kunnen helpen en versterken in het tegengaan van hittestress.
- Steenbreek, waarbij gemeente, Stichting Steenbreek, Woonstede en Malkander kaders zichtbaar maken, projecten met elkaar in verband brengen en voor huurders duidelijk maken wat wel en niet mag en kan.
- Groenstroken, waarbij Woonstede samen met de gemeente onderzoekt hoe groenstroken bij appartementengebouwen meer kwaliteit kunnen krijgen en meer kunnen bijdragen aan de biodiversiteit.
- Gezamenlijke communicatie, waarbij gemeente, Woonstede en Malkander verkennen hoe communicatie samen opgepakt kan worden daar waar opgaven en projecten elkaar raken.

Het oppakken van raakvlakken en nevenprojecten die uit participatie naar voren komen vraagt flexibiliteit van en in de organisaties en (financiële) capaciteit van de betrokken partijen.

3. Bloemenbuurt: integrale en participatieve ambitie en visie

Om te komen tot een integraal en participatief project zoals in de basis is beschreven in de vorige hoofdstukken, heeft het project een aantal stappen ondernomen om deze integraliteit en participatie te waarborgen. In dit hoofdstuk worden de stappen besproken die tot aan de startnotitie zijn genomen.

3.1. Aanpak integraliteit en participatie tot de startnotitie

Tussen de projectopdracht in het projectdocument en het opstellen van deze startnotitie heeft een uitgebreid participatietraject plaatsgevonden op basis van de EPA (zie bijlage 3). In dit participatietraject zijn ook de maatschappelijke organisaties die een rol hebben in de Bloemenbuurt betrokken. Dit zijn Malkander en het bewonersinitiatief 'Flower Power'.

Participatie met bewoners en andere belanghebbenden in dit project is een belangrijk uitgangspunt. De situatie rond Covid-19 zorgde ervoor dat het projectteam een extra uitdaging had om bewoners, belanghebbenden en andere betrokkenen nauw bij het proces en de opgaven te betrekken. Ondanks alle beperkingen is dit toch goed gelukt. In de aanloop naar het opstellen van deze startnotitie hebben de volgende participatiemomenten plaatsgevonden:

Middel	Inhoud	Doelgroep	Periode
Brief	Informatie over project en verzoek indienen vragen en wensen.	bewoners	april 2020
Website	Informatie over project	alle geïnteresseerden	april 2020 - heden
Nieuwsbrief	Informatie over project	Bewoners	januari 2021 - heden
Interne belangenroos (diverse gesprekken) (zie bijlage 4)	Ophalen opgaven, uitgangspunten, doelen, randvoorwaarden, kaders intern gemeente.	intern gemeente, vakspecialisten	maart - mei 2020
Externe belangenroos (diverse gesprekken) (zie bijlage 5)	Ophalen opgaven, doelen, wensen, belangen, etc. externe partijen.	externe partijen, zoals Woonstede, Vitens, Liander, Warmtebedrijf, Malkander, Buurtcomité, KPN, etc.	april 2020 - juni 2021
Digitale informatieavond	Informatie over project en ophalen vragen en wensen.	bewoners	september 2020
Meedenkgroepen buurtniveau: <ul style="list-style-type: none"> Riool en inrichting (3x) Steenbreek (3x) Energietransitie (3x) 	Informatie delen en informatie ophalen over inhoud project en opgaven, doelen, wensen, etc.	bewoners	november 2020 - januari 2021
Thema-bijeenkomsten: <ul style="list-style-type: none"> Steenbreek Energietransitie 	Informatie delen en wensen en behoeften voor vervolgproces ophalen.	bewoners	maart - april 2021
Inspiratiesessies <ul style="list-style-type: none"> Deelauto 	Informatie delen en wensen en behoeften voor vervolgproces ophalen.	bewoners	april - mei 2021

Het resultaat van deze opgehaalde informatie is een gezamenlijke visie van gemeente en bewoners voor het project Bloemenbuurt. Hierin komen de belangrijkste thema's van de bewoners aan bod en is er verkend welke uitgangspunten er worden gehanteerd bij het project. In de volgende fase wordt op straatniveau verder gewerkt aan de opgaven. Ook in deze fase is participatie met inwoners, organisaties en andere belanghebbenden een belangrijk uitgangspunt. Daarbij leren we van de opgedane ervaring in de eerste fase.

De volgende paragraaf beschrijft de integrale en participatieve ambitie en visie voor de Bloemenbuurt. In hoofdstuk 4 worden hierbij de randvoorwaarden en uitgangspunten vanuit de gemeentelijke disciplines aan toegevoegd.

Leerpunten en informatie over de ervaringen van deelnemers uit de meedenkgroepen op buurtniveau is opgehaald door middel van een enquête. De helft van de deelnemers heeft deze enquête ingevuld. Uit de resultaten blijkt dat de meeste van de respondenten het belangrijk te vinden om mee te denken met de ontwikkelingen in de buurt. Over het algemeen vindt men het ook belangrijk om te kunnen meedenken met de uitgangspunten voor deze ontwikkelingen. De rol van de meedenkgroepen en de informatie die gedeeld werd bleken meestal ook duidelijk te zijn. Deze punten nemen we mee in de vervolgstap, de meedenkgroepen op straatniveau.

3.2. Resultaat meedenkgroepen op buurtniveau

In deze paragraaf worden de resultaten van de drie meedenkgroepen op buurtniveau beschreven:

- Riool, herinrichting en klimaatadaptatie
- Steenbreek
- Energietransitie

Riool, inrichting en klimaatadaptatie

De meedenkgroep riool, herinrichting en klimaatadaptatie heeft in drie sessies meegedacht over de uitgangspunten voor de Bloemenbuurt op buurtniveau. De uitgangspunten die in deze sessies zijn geformuleerd vormen samen met algemene uitgangspunten uit hoofdstuk 4, een integrale en participatieve visie en ambitie, de basis voor de verdere uitwerking op straatniveau.

3.2.1 Knelpunten en kansen

Als eerste is een knelpunten en kansenkaart voor de buurt opgesteld. Hierbij is gebruik gemaakt van de input uit de volgende bronnen:

- De briefronde en de digitale informatieavond (met betrekking tot de buurt als geheel).
- Een parkeeronderzoek en snelheidsonderzoek de buurt.
- Functioneren riolering in beeld gebracht (Basis rioleringsplan (t.b.v. Hydraulisch functioneren/wateroverlast) en bekende knelpunten vanuit ervaring Beheer;
- Een visuele scan van het groen en de verharding binnen de buurt.

De meedenkgroep gaf aan de focus te willen leggen op parkeren, snelheid/inrichting 30km zone, en bomen en groen. Aangezien de wateropgave nauw samenhangt met groen is dit onderwerp daarin meegenomen. De resultaten uit meedenkgroep riool, herinrichting en klimaatadaptatie hebben geleid tot de kaart in afbeelding 2.

Bloemenbuurt

Knelpunten- en kansenkaart

Afbeelding 2 Knelpunten- en kansenkaart Bloemenbuurt

Uit deze kaart komen de volgende knelpunten naar voren:

- Uit de metingen blijkt dat de parkeerdruk binnen de buurt varieert. Verspreid over de buurt liggen straten met een hoge parkeerdruk naast straten met een normale of lage parkeerdruk. De hoge parkeerdruk wordt vanuit de buurt met name ervaren in de Dahliastraat, de Irislaan en de Lobelialaan. Niet alle knelpunten t.a.v. de parkeerdruk hebben met de hoeveelheid parkeerplaatsen te maken. Langs het westelijke deel van de Goudsbloemstraat lijkt de parkeerdruk beperkt, maar hier is toch sprake van overlast vanwege de inrichting van de straat, waardoor de parkeercapaciteit niet optimaal kan worden benut. Ook de Geraniumlaan wordt een deel van de parkeerplaatsen niet gebruikt, omdat daar veel overlast is van vogelpoep op auto's.
- In de Rozenlaan en Begonialaan worden lichte snelheidsoverschrijdingen gemeten. In de buurt wordt door de bewoners ook de snelheid op de Ranonkellaan en Tuinderslaan als te hoog ervaren.
- In de straten van de Tuinderslaan naar het oosten ligt vooral veel verharding en is weinig groen aanwezig.
- Rond de Begonialaan is veel sprake van wateroverlast. Deze overlast is in beeld bij de gemeente en is ook mede aanleiding voor dit project. Daarnaast ervaren de bewoners bij veel regenval wateroverlast op de hoek Anjelierlaan-Tuinderslaan.

Naast knelpunten brengt deze kaart ook kansen in beeld. Op de plekken waar weinig parkeerdruk wordt gemeten is mogelijk ook ruimte om parkeerruimte te vervangen door groen of om parkeren op te vangen van omliggende straten. Bij de vervanging van de riolering is het vertrekpunt dat afvalwater en hemelwater gescheiden aangelegd worden. Hiermee willen we de wateroverlast terugdringen en kunnen we schoon regenwater in het gebied vasthouden. Daarnaast is in straten met veel verharding wellicht sprake van een overmaat aan verharding, waardoor er ook mogelijkheden liggen om de buurt te vergroenen.

3.2.2 Visie

In overleg met de meedenkgroep zijn vervolgens twee visiekaarten opgesteld:

1. Visiekaart groen, klimaat, parkeren (afbeelding 3)
2. Visiekaart snelheidsremmers (afbeelding 4)

De kaarten geven tezamen op hoofdlijnen aan waar de buurt op in wil zetten in de herinrichting van de Bloemenbuurt. Het gaat dan niet alleen om het oplossen van knelpunten, maar ook om het benutten van kansen voor vergroening, versterking van de biodiversiteit en het klimaatbestendiger maken van de buurt.

Bloemenbuurt

Overzichtskaart (water, groen, parkeren en inrichting)

Afbeelding 3 Visiekaart water, groen en parkeren Bloemenbuurt

Vergroenen en parkeren

- Voor een groot deel van de straten in de buurt is het doel gericht op het vergroenen van de straat en daarmee ook het versterken van de biodiversiteit en groene verbindingen. Diversiteit in de beplanting is belangrijk. Bij de keuze voor bomen en boomsoorten wordt vanuit de buurt waarde gehecht aan alle aspecten: biodiversiteit, klimaat, bloesem en (herfst)kleuren.
- De buurt ziet vooral ook de waarde van groen in de aanpak van hittestress.
- Voor de wegen met een hoge parkeerdruk is het doel om te komen tot een optimalisatie van de inrichting ten gunste van een betere toegankelijkheid en meer groen, maar wel met zoveel mogelijk behoud van het aantal parkeerplaatsen.
- Voor de wegen met een lage parkeerdruk is het streven gericht op een optimalisatie van de inrichting en meer ruimte te creëren voor groen. Daarnaast kan de extra ruimte worden benut om enige parkeerdruk van omliggende straten op te vangen. Parkeren buiten de eigen straat is in de huidige situatie echter geen vanzelfsprekendheid in de buurt. De meerderheid van de deelnemers wil zoveel mogelijk parkeren in eigen straat oplossen, maar ziet wel mogelijkheden in naastgelegen straten als het om enkele parkeerplaatsen gaat.
- Ruimte voor groen mag eventueel wel ten koste gaan van een trottoir aan één zijde, of de breedte van de rijbaan, zodat auto's op elkaar moeten wachten om te passeren.
- Op een aantal plekken in buurt wordt in de voortuin geparkeerd, veelal omdat dit als noodzaak wordt ervaren bij gebrek aan parkeerruimte. Uit oogpunt van vergroening wordt dit jammer gevonden. Bij voldoende parkeermogelijkheden in de straat ligt hier een mogelijkheid voor vergroening op particulier terrein.

Groene (verblijfs)plekken

Binnen de wijk zijn een aantal plekken te onderscheiden die al in meer of mindere mate een groene functie hebben voor de buurt. Het gaat hier o.a. om het Irisplein en de speelplek Ons Honk langs de Begonialaan. Daarnaast liggen voor de woningen aan de Veenderweg diepe groene voorterreinen. Uitgangspunt is om op deze plekken zoveel mogelijk de potentie benutten om het bestaande groen en de biodiversiteit te versterken. Ook wil de buurt deze plekken waar mogelijk benutten om water te bergen of infiltreren. De brede profielen langs de Anjelierlaan en de westelijke delen van de Ranonkellaan bieden ook mogelijkheden voor het versterken van groen en mogelijk waterberging, waarbij een teveel aan verharding kan worden vervangen door groen. In de Goudsbloemstraat is meer wegbreedte nodig voor parkeren op de rijbaan, waarbij aandacht moet worden besteed aan het inpassen van voldoende groen.

De kaart maakt ook duidelijk waar wensen vanuit de buurt liggen als het gaat om de mogelijkheden voor recreatie, spelen en/of ontmoeten te versterken, door bijvoorbeeld deze plekken op te knappen. Deze initiatieven vallen buiten de opgave van dit project (met uitzondering van de speelvoorziening op het Irisplein die binnen de onderhoudsopgave van de gemeente ligt) en zijn in principe voor eigen kosten bijvoorbeeld via Ede Doet!. Bij onder andere de portiekflats ligt veel ruimte en goede mogelijkheden om het groen te versterken. Dit betreft gemeenschappelijk groen op particulier terrein en is ook voor eigen kosten. Uitgangspunt van de gemeente is om zoveel mogelijk ruimte te bieden voor initiatieven uit de buurt en waar mogelijk gezamenlijk aan de slag te gaan. De gemeente faciliteert hierin waar mogelijk indien extra financiële middelen beschikbaar zijn (zie ook hoofdstuk financiën).

Verkeer

- Vanuit het verkeersbeleid van de gemeente wordt ingezet op het transformeren van de parallelweg van de Veenderweg naar een fietsstraat.
- De buurt vraagt ook aandacht voor een tekort aan fietsparkeerplaatsen.

Bloemenbuurt

Overzichtskaart (snelheidsremmers)

Afbeelding 4 Visiekaart snelheidsremmers Bloemenbuurt

Op de visiekaart snelheidsremmers is aangegeven op welke locaties maatregelen beoogd zijn om de snelheid binnen de buurt te beperken. Kruispuntplateaus vormen daarbij in principe de basis. Deze benadrukken de gelijkwaardige voorrang en zorgen voor een lage snelheid op de kruising. Bij de herinrichting van de Hakselseweg tot fietsstraat zijn ook plateaus bij de ingangen van de wijk geplaatst. Deze blijven behouden, evenals de uitritten naar de aangrenzende 50 km/u-wegen. Aanvullend op deze maatregelen zijn snelheidsremmers op tussenliggende wegvakken mogelijk. Dit kan gaan om drempels of plantvakken. Uitgangspunt is dat gezonde bomen blijven bestaan. Dit bepaalt in enkele straten de mogelijke weginrichting en de keuze voor het type snelheidsremmer (wegversmallingen). Buiten deze voorwaarden zal op straatniveau bij de uitwerking van het ontwerp in overleg met bewoners worden gekeken wat de beste vorm van snelheidsremmer in een straat is en waar die dan precies komt/komen te liggen. Binnen de buurt wordt veel waarde gehecht aan de plantvakken als snelheidsremmers.

Uitgangspunt voor de herinrichting van de wijk is een 30 km/u-profiel met aparte voetpaden. Tijdens de meedenkgroepen is het principe van een woonerf besproken. Het gaat dan vooral om twee straten. De Begonialaan is nu ingericht als woonerf, maar deze werkt niet optimaal. Een regulier 30km/u profiel zou hier

een oplossing kunnen bieden. Voor de Dahliastraat is het verzoek juist andersom. Bij de uitwerking worden in overleg met de bewoners beide varianten bekeken en wordt hierin een keuze gemaakt.

Een specifiek aandachtspunt binnen de buurt vormt de toegang naar het Rozenplein. Dit brengt extra verkeersbewegingen binnen de buurt met zich mee en een deel van de parkeercirculatie verloopt via de Rozenlaan. Het afsluiten van deze toegang vindt de buurt echter niet wenselijk. Een grote meerderheid van de deelnemers vindt dat het Rozenplein met de auto toegankelijk moet blijven vanuit de buurt. Vanuit de buurt wordt daarbij ook het zorgpunt geuit dat afsluiting zou kunnen leiden tot extra drukte en mogelijke onveilige situaties elders. Eventueel één van beide toegangen vanaf de Rozenlaan afsluiten wordt wel als optie gezien. Dit wordt bij de uitwerking op straatniveau met de directe omgeving en ondernemers van het Rozenplein verkend.

De parallelweg van de Veenderweg maakt deel uit van het hoofdfietsnetwerk van de gemeente Ede. Bij de herinrichting van de weg wordt rekening gehouden met de eisen die vanuit comfort en herkenbaarheid van een hoofdfietsroute worden gesteld. De voorkeur gaat uit naar de inrichting als fietsstraat met asfaltverharding.

Parkeren

De parkeerdruk is in enkele straten hoog. Het toevoegen van parkeerplaatsen is fysiek niet altijd mogelijk of wenselijk gezien andere doelstellingen ten aanzien van klimaatadaptatie, verkeersveiligheid en leefbaarheid. In de wijk wordt gekeken of parkeren in omringende straten met voldoende ruimte mogelijk is. Dit wordt bij de uitwerking op straatniveau met aanwonenden bekeken. Ook wordt bekendheid gegeven aan het concept deelauto.

3.2.3 Uitgangspunten ten aanzien van parkeren, snelheid/inrichting 30km zone, bomen, groen en water.

Veiligheid en toegankelijkheid vormen belangrijke pijlers voor de herinrichting van de buurt. Uit de meedenksessies kwam naar voren dat men de buurt heel graag wil vergroenen. Tegelijkertijd wil men ook de auto graag kunnen parkeren in eigen straat. De verwachting is echter dat voor een aantal straten de parkeerbehoefte niet volledig in eigen straat kan worden opgelost en de ruimte voor groen in deze straten helemaal beperkt zal zijn. De buurt is duidelijk terughoudend over parkeren in andermans straat, maar ziet in beperkte mate wel mogelijkheden voor parkeren buiten de eigen straat. Vanuit de meedenkgroep ziet men juist wel goede mogelijkheden voor het aanpassen van de rijruimte of loopruimte om ruimte te scheppen voor groen. Op een aantal plekken kan mogelijk een optimaler profiel gecreëerd worden door het uitwisselen van privaateigendom en gemeentelijk eigendom. Dit zal nader onderzocht moeten worden.

Aanvullend op de visiekaarten zijn in overleg met de meedenkgroep daarmee volgende uitgangspunten opgesteld:

Snelheid

- De straat is veilig en toegankelijk voor alle gebruikers.
- Straten worden in principe als 30km/u-wegen met apart voetpad aangelegd.
- Incidenteel kan de mogelijkheid/behoud woonerf verkend worden.
- De snelheid in de straten wordt geremd door een combinatie van plateaus op kruispunten en snelheidsremmers op wegvakken.
- Type en locaties van aanvullende snelheidsremmers worden bepaald in overleg met bewoners.

Parkeren

- Parkeren wordt in principe zoveel mogelijk opgelost in eigen straat.
- Bij te hoge parkeerdruk worden mogelijkheden gezocht/behouden voor parkeren in aangrenzende straten. De gemeente gaat hierover per cluster met de bewoners in gesprek tijdens de uitwerking.
- Privé-parkeren in de voortuinen wordt tegengaan door voldoende parkeerruimte op de weg te realiseren.
- Parkeren op voetpad is een optie om te verkennen

Straatinrichting

- Verharding wordt zoveel mogelijk beperkt.
- Waar mogelijk wordt ruimte gecreëerd voor vergroening voor versterking van de biodiversiteit en klimaatadaptatie. Dit mag ten koste gaan van de rijbaanbreedte en een (toegankelijk) trottoir aan twee zijden. Liever een goed trottoir dan tweezijdig een smal trottoir. Verkeersveiligheid is hierbij een voorwaarde
- Er wordt voldoende ruimte gecreëerd voor bestaande bomen én veilig wandelen.
- De opbouw van het wegprofiel ligt nog niet vast, dit wordt in overleg met de bewoners (overlegclusters) bepaald.

- Elke straat is maatwerk. Binnen elke straat wordt gezocht naar een optimale inrichting t.a.v. specifieke knelpunten, wensen/ideeën van bewoners.
- Op een aantal plekken in de buurt is het wenselijk te onderzoeken of de tuinen betrokken kunnen worden bij een optimalisatie van de inrichting van de openbare ruimte.

Beplanting

- Er wordt ingezet op behoud en duurzame instandhouding van bestaande bomen en ruimte voor bestaand groen en vergroening.
- Bij nieuwe beplanting wordt ingezet op het creëren van diversiteit.
- Bij nieuwe beplanting wordt ingezet op afstemming van ecologische waarde, klimaat, kleuren en bloeiers etc.
- De gemeente bepaalt welke soorten geschikt zijn en de minimale mate van variatie die vereist is.
- De gemeente doet afhankelijk van de opgave per straat of per cluster een voorstel en geeft waar mogelijk een alternatief waaruit de buurt kan kiezen.

Wateroverlast, verdroging, hittestress

- Zoveel mogelijk inzetten op vergroenen en creëren waterberging en bovengrondse afwatering richting het groen om verdroging tegen te gaan. Groene ruimte zoveel mogelijk benutten voor waterberging bij hevige neerslag om overlast te beperken, en deze slim in te richten zodat gecombineerd ruimtegebruik mogelijk is (o.a. Verblijven, spelen, biodiversiteit).
- Bij rioolvervangings wordt hemelwater afgekoppeld en geïnfiltreerd in de bodem.
- Groen inzetten om hittestress tegen te gaan door verkoeling en schaduwwerking.

3.2.4 Wensen ten aanzien van bestrating en straatelementen

Naast de focusthema's is bij de meedenkgroep ook gepeild wat zij van belang vinden bij de keuze voor bestrating en straatelementen. Voor de inrichting van de straten wordt zoveel mogelijk gestreefd naar maatwerk. De mogelijkheden voor de buurt om zelf te kiezen in materialen en straatmeubilair is echter beperkt. Vanuit gemeentelijk beleid geldt voor de betreffende woonstraten in de Bloemenbuurt een inrichtingsniveau basis. Dit houdt in dat uitgegaan wordt van de toepassing van standaard materialen zoals eenvoudige betonstraatstenen. Daarbij geldt ook dat met het oog op kosten, duurzaamheid en samenhang zoveel mogelijk dezelfde kleuren, materialen en straatelementen (bankjes, afvalbakken etc.) worden toegepast. Voor meer of anders zal de raad extra budget beschikbaar moeten stellen, of vraagt een eigen investering van de buurt, bijvoorbeeld met behulp van Ede Doet!

Dat wil niet zeggen voor de gehele buurt identieke materialen moeten worden toegepast. Enige variatie kan ook het ruimtelijke karakter van de buurt versterken. Vanuit de cultuurhistorische opzet van de Bloemenbuurt zou onderscheid gemaakt kunnen worden tussen het noordelijke en het zuidelijke deel. In het noordelijke deel staan namelijk andere type woningen dan in het zuidelijke deel. Ook kan overwogen worden om het zuidelijke deel aan te laten sluiten bij de materialisering van de straten aan de overzijde van de Hakselseweg. Het merendeel van de meedenkgroep hecht geen specifieke waarde aan samenhang of onderscheid. Vanuit de buurt wordt wel duidelijk de wens geuit om bijzondere plekken meer aandacht te geven.

Bestrating en straatelementen

Om de wegen duidelijk als woonstraat in te richten en de maximumsnelheid van 30 km/u te ondersteunen wordt elementenverharding (klinkers) toegepast (m.u.v. fietsstraat parallelweg Veenderweg).

- De buurt zou graag een verbijzondering in materialisering zien bij het Irisplein en vooral aandacht voor de speelplekken in de buurt.
- De kleuren die men graag in het straatbeeld zou willen zien zijn gemêleerde kleuren, bij voorkeur roodtinten.
- De meerderheid vindt dat de kleur van de bestrating binnen de buurt mag variëren, bijvoorbeeld afhankelijk van het type profiel.
- Met betrekking tot de parkeervakken geeft het merendeel van de deelnemers aan dat de parkeervakken duidelijk aangegeven moeten worden.
- Over het toepassen van graskeien is de buurt terughoudend i.v.m. de begaanbaarheid.
- Vanuit de buurt wordt gevraagd of geluidsreducerende bestrating een optie is. Uitgangspunt van de gemeente is om in buurten zoals de Bloemenbuurt geen geluidsreducerende bestrating toe te passen omdat de verkeersintensiteit beperkt is. Het geluidsniveau blijft daarmee onder het wettelijke niveau.

(Ver)groenen verblijfsplekken

De aanpak van de groene verblijfsplekken valt strikt genomen buiten de aanpak wegen. Deze plekken kunnen echter niet buiten beschouwing blijven met het oog op de doelen vanuit duurzaamheid, klimaat en biodiversiteit. Met de aanpak van zowel de straten als de groenplekken kunnen beide elkaar versterken en kan een zo optimaal mogelijke inrichting van de gehele openbare ruimte in de Bloemenbuurt worden

gecreëerd. Ook voor de bewoners vormen deze plekken een onlosmakelijk deel van de openbare ruimte. Vanuit de buurt zijn er veel behoeften om deze plekken aan te pakken zodat ze ook voor de buurt tot meerwaarde zijn voor een groene en gezonde leefomgeving met ruimte voor spelen en ontmoeten.

Steenbreek Ede in de Bloemenbuurt

In de meedenkgroep Steenbreek hebben we samen met enthousiaste bewoners uit zowel de Bloemenbuurt en Zeeheldenbuurt in een drietal meedenksessies richting gegeven aan de acties op eigen terrein. We zijn in gesprek gegaan met als doel:

- Meer water en plantvriendelijke tuinen in de buurt
- Vormen van een netwerk van actieve en betrokken bewoners
- Meedenken over de in te zetten acties
- Klankbord als bijsturen nodig is
- Meedoen bij de uitvoer van de acties

Voorgestelde route voor verder uitwerking

Door de drie meedenksessies hebben we geprobeerd om aan te sluiten op bestaande energie in de buurt en zijn we samen met bewoners aan de slag gegaan om bovengenoemde doelen aan de hand van concrete activiteiten vorm te geven. Als voorbeeld hebben we inmiddels al een online workshop met het IVN georganiseerd, zijn een aantal bewoners als Tuinadviseur bereikbaar voor tuintips (afbeelding 5) en heeft de bloemenbuurt de mogelijkheid gehad aan te sluiten bij de tuinplantenruildag in de Zeeheldenbuurt (mei '21). Samen met de actieve bewoners willen we een faciliterende en stimulerende rol vervullen in doel *'meer water en plantvriendelijke tuinen in de buurt'*. Naast de betrokkenheid met bewoners zijn we met woonstede in gesprek om ook de mogelijkheden voor een meer water en plantvriendelijke tuin bij huurders mogelijk te maken.

Afbeelding 5 Tuinambassadeur zichtbaar in de buurt

Energietransitie

In de meedenkgroep energietransitie hebben we met 5 meedenkgroepleden, technisch adviesbureau DWA, Energieloket Ede en ValleiEnergie een verkenning naar de mogelijkheden voor de energietransitie in de Bloemenbuurt gedaan. De uitkomsten van de gezamenlijke verkenning zijn vastgelegd in de “Nota van uitgangspunten energietransitie Bloemenbuurt” (bijlage 6).

Voorgestelde route voor verder uitwerking

Op basis van de op basis van technische analyse adviesbureau DWA zijn gemeente en meedenkers op de volgende voorkeursroute uitgekomen:

- Een warmtenet is de voorkeursoptie, maar de praktische haalbaarheid nog onduidelijk (of het past in de ondergrond). In de volgende fase worden de mogelijkheden hiervoor verder onderzocht, zoals aansluiting bij het Edese warmtebedrijf, of een wijkoplossing.
- We gaan niet voor een hybride tussenoplossing (eerst op aardgas en later groen gas). Het streven is de gasleidingen te verwijderen.
- Niet aardgas gerelateerde individuele oplossingen, zoals all-electric blijven tot de mogelijkheden behoren, bijvoorbeeld als iemand echt niet aan wil sluiten op een warmtenet. De investering hiervoor zal de woningeigenaar zelf moeten verzorgen, waarbij deze uiteraard van geboden subsidies en leningen gebruik kan maken.

4. Ambities en uitgangspunten

In dit hoofdstuk worden de ambities en doelstellingen per hoofdpogave beschreven die van belang zijn voor de integrale uitvoering van het project Bloemenbuurt. Elk van de drie hoofdpogaven is onderverdeeld aan de hand van de daartoe behorende relevante disciplines. Deze ambities en uitgangspunten komen voort uit voor dit project relevant gemeentelijk beleid.

4.1. Beheersopgave en herinrichting

4.1.1. Riolering

De ambitie vanuit de discipline riolering is een goed functionerend nieuw riool dat zorgt voor een doelmatige verwerking van stedelijk afvalwater. De huidige ambitie ten aanzien van het afkoppelen van hemelwater is daar waar het riool vervangen wordt hemelwater te scheiden van het afvalwater. In het projectgebied wordt schoon hemelwater over het algemeen nog gezamenlijk met het afvalwater in de riolering verzameld en afgevoerd naar de rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI). In de Bloemenbuurt zal daarom overal waar mogelijk bestaande gemengde riolering worden afgekoppeld. Naast de vervangingsopgave is ook lokaal sprake van water- en stankoverlast. In dit project dienen ook deze knelpunten aangepakt te worden.

Uitgangspunten:

- Vervanging van de gemeente riolering in de Bloemenbuurt (zie bijlage 1). Gemengd wordt daarbij gescheiden.
- Bij vervangen van gemengde riolering wordt daar waar mogelijk hemelwater afgekoppeld. Door het hemelwater af te koppelen van de gemengde riolering wordt de overlast teruggedrongen (in het BRP bekend onder knelpunt: Bloemenbuurt). Afkoppelen gebeurt bij voorkeur zichtbaar bovengronds, waar dit niet kan vindt afkoppelen ondergronds door middel van infiltratie in de bodem plaats (zie hfd 2.4 Hw&Gw-beleid).
- Duurzaam evenwicht in het projectgebied waarin een groot deel van het verharde oppervlak is afgekoppeld van de gemengde riolering, met als resultaat een hoogteontwerp, ontwerp infiltratievoorzieningen en een afkoppel-/inrichtingsplan.
- Het vervangen van de huisaansluitingen tot en met de erfgrensput.
- Het ontvlechten van gezamenlijke huisaansluiting. Uitgangspunt is dat ontvlechting in principe altijd plaatsvindt.

4.1.2. Wegen

De ambitie van de discipline wegen is het realiseren van goed begaanbare wegen en trottoirs in de Bloemenbuurt.

Uitgangspunten:

- In de straten waar het hoofdriool in de rijweg vervangen wordt, zullen ook wegen en trottoirs vervangen worden.
- Extra opgave in de Rozenlaan en Lobelialaan voor vervanging trottoirs en groot onderhoud (Type II) voor het Irisplein. In het kader van het integrale project wordt deze opgave bij voorkeur meegenomen in de werkzaamheden. Hiervoor wordt budget gevraagd aan de raad.
- De te gebruiken materialen zullen basismaterialen zijn die in DIBOR genoemd worden.

4.1.3. Verkeer, vervoer en parkeren

De ambitie is om de wijk verkeersveilig in te richten conform 30 km/uur zone met voldoende parkeercapaciteit, waarbij bereikbaarheid voor langzaam verkeer en autoverkeer gewaarborgd zijn. De inrichting gaat in afstemming met andere ruimtelijke disciplines om de leefomgeving zo goed mogelijk te maken.

Uitgangspunten:

- Om de inrichting verkeersveilig en uniform te maken, past de Gemeente Ede beleidsmatig de CROW-richtlijnen voor wegontwerp toe en het DIBOR-handboek voor gemeentelijke inrichtingsrichtlijnen, waarin de toegankelijkheid van trottoirs voor alle gebruikers wordt opgenomen.
- Wat de wegenstructuur in de wijk betreft, hanteren we de uitgangspunten:
  - De huidige knips/wegafsluitingen blijven bestaan, met aandacht voor vormgeving;
  - Terughoudendheid met toepassen van nieuwe knips/wegafsluitingen en 1-richtingsstraten;
  - Er worden geen nieuwe wegaansluitingen op de omliggende hoofdwegen gerealiseerd;
- De Bloemenbuurt kent een maximumsnelheid van 30km/u, op enkele autoluwe straten na die als erf zijn ingericht met een maximum van 15km/u. Om de verkeersveiligheid te versterken zijn er de volgende uitgangspunten:
  - Herkenbare entrees van de 30 km/u-zone;
  - De snelheid van 30 km/u moet redelijkerwijs uit de weginrichting volgen;
  - Alle wegen worden in klinkers uitgevoerd;

- Herhalingsborden in de wijk worden niet toegepast.
- Het parkeerbeleid omhelst onder andere dat de loopafstand tot 100 meter acceptabel is. In de oude wijken is er geen garantie dat we de huidige parkeernormen kunnen realiseren. Er komen geen nieuwe uitritten als dit ten koste gaat van openbare parkeerruimte en er worden geen vergunningen uitgegeven voor parkeren in de voortuin. Er geldt een terughoudendheid met het uitbreiden van parkeer(vergunning)zones.

4.1.4 Ruimtelijke aspecten landschap-stedenbouw

Voor de inrichting van de woonstraten die deel uitmaken van de opgave geldt een basis inrichtingsniveau en een laag regieniveau (*Visie openbare ruimte*). Dit houdt in:

- De gemeente zorgt voor een standaard inrichting: Standaard materialen, robuust, functioneel en passend bij de karakteristiek van de buurt.
- Bewoners hebben voor het merendeel van de straten een duidelijke stem in de inrichting en sturing vanuit de gemeente is beperkt.
- De gemeente stimuleert en faciliteert initiatieven vanuit de buurt. De gemeente biedt de gelegenheid voor investeringen vanuit de buurt zelf: bijvoorbeeld voor exclusievere beplanting, extra spelaanleidingen etc. Wel gelden kaders bijv. t.a.v. veiligheid, toegankelijkheid, beheer, groen etc.

Een deel van het Rozenplein maakt deel uit van de opgave. Het Rozenplein heeft een bijzondere waarde t.a.v. cultuurhistorie en als winkelgebied. Voor het Rozenplein geldt daarom een plus inrichtingsniveau en een hoog regieniveau. Dit houdt in:

- Het plusniveau is het basisniveau met net een beetje extra dat afhankelijk van de locatie wordt ingevuld. Het gaat dan bijvoorbeeld om andere lantaarnpalen of bestrating.
- De gemeente heeft de regie en bepaalt tevens de eisen ten aanzien van beheer en onderhoud.

De ambitie voor de inrichting van de openbare ruimte is verder gericht op herkenbaarheid, duurzaamheid en gezondheid:

- Het versterken van de eigen identiteit van de buurt.
- Het creëren van een herkenbare en aantrekkelijke buurt
- Het creëren van een herkenbare wegenstructuur en verkeerskwaliteit door samenhang in de openbare ruimte
- Het creëren van nieuw groen en water in de stad
- Bouwen aan een robuust raamwerk van groen en water
- Het beleefbaar maken van boven- en ondergronds erfgoed door bijvoorbeeld historische plekken of routes te verbijzonderen.

4.1.5. Bomen

Bomen spelen een belangrijke rol in een gezonde leefomgeving. In nieuwe situaties is het daarom de ambitie om voldoende ruimte voor bomen te reserveren om hieraan bij te dragen. Een deel van de bomen in de gemeente zijn monumentale en waardevolle bomen. Dit zijn oude bomen die belangrijk zijn voor de herkenbaarheid van de omgeving. In het plangebied staan meerdere monumentale en waardevolle bomen (zie afbeelding 6). Bomen met deze boomwaarde zijn bomen waar de gemeente zorgvuldig mee omgaat.

Afbeelding 6 Overzicht monumentale en waardevolle bomen Bloemenbuurt

Uitgangspunten:

- Nieuwe aanplant bomen in Anjelierlaan tussen Begonialaan en Goudsbloemstraat en de Anjelierlaan tussen Primulaan en Ranonkellaan. De iepen in dit gedeelte van de Anjelierlaan (zuidwest-zijde) zijn gekapt vanwege de iepziekte. In het project mogelijkheid bestuderen/ plaats creëren voor nieuwe aanplant in combinatie met de aanpassing/ vernieuwing van de bestaande parkeervakken
- De monumentale en waardevolle bomen worden gezien als te handhaven bomen. Tenzij aangetoond wordt dat er sprake is van een slechte conditie (levensverwachting minder dan 10 jaar) of dat er door de toepassing van een nieuwe inrichting niet anders kan dat de boom/ bomen moeten wijken.
- Voor alle te handhaven bomen geldt de bomenposter “Werken rondom bomen”, opgenomen in het handboek bomen.
- Voor de ontwikkeling wordt als randvoorwaarde gesteld dat de plannen worden afgestemd op de vastgelegde groenstructuren. Deze worden waar mogelijk versterkt.
- Bewonersinitiatieven in de groenstructuur mogen maar dan moeten deze wel bijdragen aan de doelstelling van de groenstructuur (geen versnippering, meer biodiversiteit, klimaatadaptie).

4.1.6. Groen

De ambitie is het behoud van het structureel groen en blauwe raamwerk. Dit is in kaart gebracht op de groenstructuurkaarten (zie afbeelding 7). Binnen dit raamwerk wordt er een onderscheid gemaakt tussen vier speerpunten: kwaliteit en identiteit, klimaat en water, ecologie en biodiversiteit, gezonde leefomgeving. Een deel van het openbare groen in en rondom de wijk is dusdanig van karakter of omvang, dat het als structureel groen is aan te merken. Hierbij gaat het om enkele groene gordels en loper rondom de wijk: de Veenderweg, Klaphekweg en de Hakselseweg. In de wijk is het Irisplein aangewezen als klimaatbestendig groen. Klimaatbestendig groen levert een belangrijke bijdrage in het vinden van oplossingen voor klimaatgerelateerde vraagstukken. Zoals de verwerking van extreme neerslag of het beperken van de omgevingstemperatuur. Daarnaast biedt dit direct kansen om de biodiversiteit te versterken. Hiermee dragen ze bij aan het gezonde groen in de kernen.

Uitgangspunten:

- Behoud en duurzame instandhouding van bestaand groen en vergroening; behoud van structureel groen en blauwe raamwerk
- Bij nieuwe beplanting wordt ingezet op het creëren van diversiteit;
- De gemeente bepaalt welke soorten geschikt zijn en de minimale mate van variatie die vereist is;
- De gemeente doet afhankelijk van de opgave per type straat of cluster een voorstel en geeft waar mogelijk een alternatief waaruit de buurt kan kiezen.
- Zorg voor aanvang van werkzaamheden voor een Japanse duizendknoop vrije omgeving. In de bloemenbuurt is één besmettingslocatie bekend tussen de Lobelialaan en de Klaphekweg. Als er

werkzaamheden rond deze besmettingslocatie plaats vinden, is verwijdering van de Japanse duizendknoop nodig. De kosten hiervoor komen uit het projectbudget van degene die gaat graven (riolering, bomen, etc.). Wanneer er geen werkzaamheden in de buurt van de besmettingslocatie plaatsvinden, blijft het onderdeel van de reguliere behandeling.

Afbeelding 7 Kaart groenstructuren Bloemenbuurt

4.1.7. Biodiversiteit en ecologie

De belangrijkste ambitie met betrekking tot ecologie is dat er gewerkt wordt aan versterking van een klimaatbestendige, sterke ecologische infrastructuur en versterking van de (lokale) biodiversiteit. Zo houden we de natuur in stand en zorgen we voor een gezonde werk- en woonomgeving.

Uitgangspunten:

- Herstel, behoud en versterking van biodiversiteit (hoofddoel)
- Natuurinclusief ontwerpen van de openbare ruimte, daarbij is de uitbreiding van ecologisch groen het belangrijkste speerpunt. Daarbij moet worden gedacht aan het toevoegen van oppervlakte groen, het omvormen van bestaande cultureelgroene vakken naar ecologisch ingerichte vakken met inheemse soorten die bijdragen aan de biodiversiteit, het aanpassen van het bestaande regulier beheer naar ecologisch beheer.
- Voor verschillende diersoorten is het van belang dat bepaalde elementen behouden blijven en waar mogelijk versterkt worden, zoals de aanwezigheid van rustige plekken, bomenlanen, foerageergebieden en donkere plekken.
- Voor een goede uitwerking en behoud van de ecologische waarden van belang om naar een samenhangend geheel aan beheermaatregelen te streven voor particuliere terreinen en de openbare ruimte. Daarin kan ook het beheer worden afgestemd met de verschillende terreineigenaren.

Daarnaast is de gemeente aangesloten bij het TOPsectoren project Succesvol implementeren van een Groene stadsontwikkeling. Met de in dit project ontwikkelde kennis zal groen effectiever kunnen worden geïntegreerd in de processen van stadsvernieuwing en –uitbreiding waardoor de vraag naar meer en effectiever stadsgroen toeneemt, en wordt de klimaatbestendigheid en algehele verduurzaming van genoemde verstedelijking naar een hoger plan getild.

4.1.8. Overige disciplines

Naast de disciplines die hiervoor besproken zijn, zijn er nog een aantal overige disciplines die uitgangspunten of een toetsende rol hebben tijdens de herinrichting van de Bloemenbuurt.

Spelen en ontmoeten

Naast de opgaven die de discipline Spelen heeft zoals besproken in hoofdstuk 2, heeft het ook een toetsende rol in dit project. De toetsende rol zit in het toetsen van eventuele inbreng van bewoners op de speelplekken:

speelplekken moeten voldoen van het WAS (warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen). Eventueel toe te passen spelaanleidingen en of speel-/sportroutes (buiten de speelplekken) moeten beoordeeld worden op de beheerbaarheid en veiligheid, niet alleen door de vakbeheerder speelvoorzieningen maar ook door overige vakbeheerders van Programmering wanneer van toepassing.

Cultuurhistorie en monumenten

Dit gebied ligt in Cultuurhistorisch Waardevolle Zone 3 en 4 van de Cultuurhistorische Waardenkaart (zie afbeelding 8). Uitgangspunt is dat - indien mogelijk - aandacht moet worden besteed aan de historische kenmerken van het gebied.

CULTUURHISTORISCH WAARDEVOLLE ZONES

- Cultuurhistorisch Waardevolle Zone 1: hoge cultuurhistorische betekenis (landschap, archeologie en historische (steden)bouwkunst)
- Cultuurhistorisch Waardevolle Zone 2: middelhoge cultuurhistorische betekenis
- Cultuurhistorisch Waardevolle Zone 3: middellage cultuurhistorische betekenis
- Cultuurhistorisch Waardevolle Zone 4: lage cultuurhistorische betekenis

Afbeelding 8 & 9 Cultuurhistorische Waardenkaart Bloemenbuurt en Deelkaart Historische bouwkunst en stedenbouw Bloemenbuurt

Uit de deelkaart 'historische bouwkunst en stedenbouw' (afbeelding 9) blijkt dat in het plangebied een aantal historische wegen liggen.

Uitgangspunten:

- Behoud en versterking van groene karakter wijkontsluitingsweg Proostdijweg met aandacht voor historisch straatprofiel;
- De samenhang tussen het bebouwingsbeeld en groenaanleg verdient aandacht, waarbij de oorspronkelijke ontwerpgedachten ('tuinstad' versus 'CIAM') waardevolle aanknopingspunten bieden. Uitgangspunt vormt een sobere en doelmatige inrichting met gazons en beplantingsvlakken. Vanuit cultuurhistorisch perspectief heeft een meer natuurlijke inrichting niet de voorkeur;
- Behoud en versterking van groene ruimtes bij buurtentrees en pleinvormige ruimtes, waarbij het karakter als plantsoen leidend is;
- De oorspronkelijke stedenbouwkundige opzet, zoals gebaseerd op het Uitbreidingsplan Ede-West 1949, kan als een inspiratiebron worden genomen voor de inrichting van de openbare ruimte. Daarbij zou in overleg met Stedenbouw en Landschap nader verkend kunnen worden op welke wijze historische karakteristieken in het kader van de transformatieopgaven behouden en versterkt kunnen worden.

Archeologie

Vanuit archeologie ligt er de ambitie dat erfgoed in het algemeen een belangrijk plek inneemt in de gemeente Ede. Erfgoed moet toegankelijk worden gemaakt voor het publiek,

Uitgangspunten:

- De archeologische verwachting varieert van laag tot middelhoog en hoog voor de Bloemenbuurt
- Voor archeologie ligt er specifiek voor de Bloemenbuurt geen opgave. Ook vanuit cultuurhistorie lijkt hier - gezien de lage cultuurhistorische betekenis- geen duidelijke opgave liggen. Wanneer besloten wordt dit gebied integraal te ontwikkelen is er - voor zover de ontwikkelingen binnen het huidige bestemmingsplan passen- geen archeologisch onderzoek noodzakelijk.

Bodem

Vanuit de discipline bodem zijn er geen ambities en opgaves. Zij speelt een toetsende rol en let bij de werkzaamheden op de volgende zaken:

- Of het asfalt teerhoudend is;
- Puinfundering van het asfalt;
- Niet Gesprongen Explosieven/vervuiling;
- Grondwaterkwaliteit;
- Draagkracht bodem

Vervuilde grond en asfalt wordt gesaneerd.

Milieuhinder, geluid, lucht en externe veiligheid

Binnen dit project zijn er m.b.t. milieuhinder, geluid, lucht en externe veiligheid geen specifieke ambities, doelstellingen en uitgangspunten.

Duurzaamheid in de openbare ruimte

Ten tijde van het opstellen van deze startnotitie heeft de gemeente Ede geen visie, missie of ambitie op het gebied van duurzaamheid in de openbare ruimte. Wel bestaat er de pilot Duurzaam Inkopen, maar zijn vanuit de organisatie geen uitgangspunt over CO2 besparing: hoeveel er moet worden bespaard en wat de eventuele extra kosten mogen zijn. Echter is er wel het gevoel van urgentie en daarom is er binnen het project wel de ambitie om dit te betrekken. Het IB kan door de geselecteerde aannemer een aantal opties voor materiaalgebruik door laten rekenen op milieu-impact en kosten. Daarmee kan vervolgens een weloverwogen keuze gemaakt worden.

Afval

Met de herinrichting wordt de toegang van vuilniswagens behouden. Daarnaast wordt er bij de herinrichting maatwerk toegepast als het gaat om de plaats van afvalinzamelingsplekken.

Programma Food

Duurzame en gezonde voeding en voedselomgeving Ede

Voedsel is een belangrijke bouwsteen voor een gezonde en duurzame gemeente, het vormt net als gezonde lucht en schoon water de basis van ons leven. We willen duurzame en gezonde voeding voor iedereen. In Ede vinden we het belangrijk dat voeding bijdraagt aan gezondheid en welzijn. Daarom is het van belang om het aanbod van voedsel op verschillende plekken gezonder te maken. In Ede willen we een gezonde voedselomgeving realiseren om de keuze voor gezonde voeding zo makkelijk mogelijk te maken. Dat betekent een gezond voedselaanbod in (semi) publieke voorzieningen, voedselonderwijs op school en een openbare ruimte die gezond gedrag stimuleert. Denk aan gezond voedsel in het ziekenhuis of de sportkantine, een watertappunt en moestuinlessen op school, eetbaar groen en stadslandbouw in de wijk. Ook gaat het om een verbetering van voedselaanbod vanuit retail en horeca. Gezondheidsbevordering via de leefomgeving is daarnaast met name van belang in wijken en buurten met gezondheidsachterstanden.

Uitgangspunten:

- Ruimte bieden aan stadslandbouw, moestuinen en eetbaar groen in de openbare ruimte;
- De vergroeningsmaatregelen in de openbare ruimte van de wijken benutten om ook eetbaar groen aan te leggen, die uitnodigt om te participeren en te verblijven.

Aanleg AED-netwerk

Om mensen, die getroffen worden door een hartstilstand een zo groot mogelijke kans te bieden om te overleven, is snelle en doeltreffende hulp letterlijk van levensbelang. Een dekkend netwerk van AED's die ingezet kunnen worden bij meldingen, kan hieraan bijdragen. De focus binnen de Gemeente Ede ligt op uitbreiding van het aantal publiek toegankelijke AED's, aangemeld bij het reanimatie oproepsysteem HartslagNu, inclusief het opleiden van de benodigde (burger)hulpverleners. Via de programmabegroting is geld aangevraagd om - in samenwerking met lokale organisaties - de nog ontbrekende AED's aan te schaffen,

een aantal te vervangen en onderhouden en inwoners op te leiden en te trainen voor gebruik van een AED. Op het moment van het opstellen van deze startnotitie is nog niet bekend op welke exacte locaties AED's worden geplaatst. Als zich locaties in de Bloemenbuurt bevinden zal worden gekeken of de uitrol hiervan kan worden meegenomen binnen dit project.

4.2. Klimaatadaptatie en Steenbreek Ede

4.2.1. Klimaatadaptatie

Door het veranderend klimaat krijgen we steeds meer te maken met extremere weersomstandigheden: het wordt warmer, droger en natter. Met het programmaplan klimaatadaptatie is de ambitie vastgesteld om in 2050 klimaatrobuust te zijn (zie bijlage 7). Nu in de Bloemenbuurt de openbare ruimte aangepakt wordt, biedt dit kansen om in te spelen op deze weersextremen en de inrichting hierop aan te passen. Daarnaast hebben we de ambitie om inwoners uit de buurt bewust maken van de risico's en kansen van klimaatverandering in de eigen leefomgeving en actieve bewoners ondersteunen om een bijdrage te leveren aan een klimaatrobuuste tuin en leefomgeving.

Binnen het thema klimaatadaptatie bewandelen we twee sporen. Het eerste spoor is de openbare ruimte. Deze wordt als integraal onderdeel van de herinrichtingsmaatregelen meegenomen. Voor het informeren en activeren van bewoners op eigen terrein werken we samen met Steenbreek Ede. Dit is het tweede spoor. Dit wordt verder besproken in hoofdstuk 4.2.2.

Uitgangspunten:

Klimaatadaptatie is als onderwerp verweven in verschillende onderdelen van dit project. Zo wordt voor de herinrichting verharding zo veel mogelijk beperkt, zoveel mogelijk bestaande bomen behouden en nieuwe beplanting draagt bij aan biodiversiteit in de wijk. Dat betekent dat uitgangspunten van andere disciplines zoals landschap, groen en biodiversiteit ook bij kunnen dragen aan een klimaatrobuuste woonomgeving.

- Robuust groenblauw raamwerk als drager voor klimaatrobuuste leefomgeving.
- Het natuurlijk systeem als basis voor maatregelen.
- Inzetten op vergroenen en creëren waterberging waar dat kan om verdroging tegen te gaan.
- Groene ruimte zoveel mogelijk benutten voor waterberging bij hevige neerslag om overlast te beperken.
- Bij rioolvervangning wordt hemelwater afgekoppeld en geïnfilteerd in de bodem.
- Groen inzetten om hittestress tegen te gaan door verkoeling en schaduwwerking.

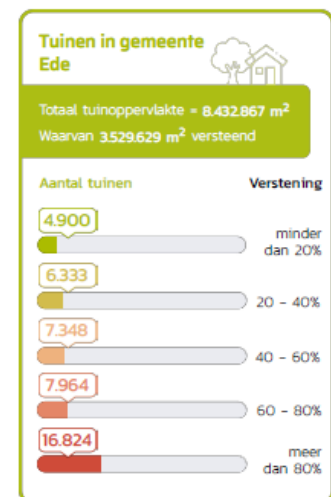
4.2.2. Steenbreek Ede

Voor het informeren en activeren van bewoners op eigen terrein werken we samen met Steenbreek Ede. Dit is een netwerk van groenprofessionals waarmee we samenwerken om bewoners te enthousiasmeren om hun tuin te vergroenen, waardoor ook meer biodiversiteit en opvang van regenwater in de tuinen komt. De negatieve gevolgen van verstening worden daarbij onder de aandacht gebracht. Minder groen in de tuin betekent minder vogels, insecten en andere dieren. Maar ook de toenemende druk op het riool tijdens hoosbuien, omdat regenwater minder snel kan worden afgevoerd, wordt besproken.

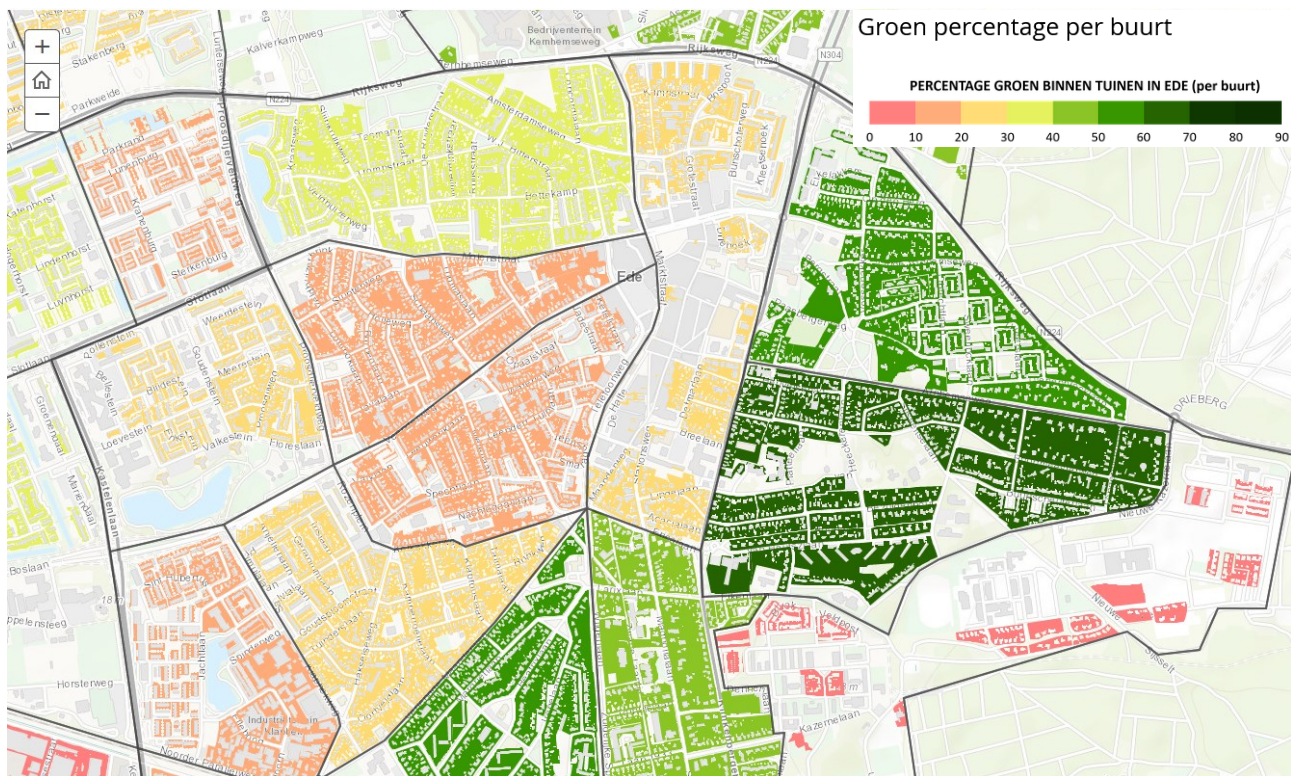
De ambitie van Steenbreek Ede is daarom om een verandering van mindset bij burgers te bewerkstelligen waarin een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor zowel overheid als burgers wordt benadrukt. Burgers die hun tuin vergroenen leveren een belangrijke bijdrage aan de leefbaarheid in de buurt. De aanpak kenmerkt zich door samen met inwoners te onderzoeken wat er speelt, welke activiteiten en betrokken inwoners in de buurt aanwezig zijn. Zo kunnen we aansluiten en inspelen op bestaande energie in de buurt. De acties die we opzetten in deze buurt worden samen met bewoners vormgegeven en hierbij wordt de samenwerking gezocht met eventuele professionals, afhankelijk van de onderwerpen die opgepakt worden.

Uitgangspunten:

- Meer water en plantvriendelijke tuinen in de wijk
- Vormen van een netwerk van actieve en betrokken bewoners
- Meedenken over de in te zetten acties
- Klankbord als bijsturen nodig is
- Meedoen bij de uitvoer van de acties

Abbeelding 10 Verstening van tuinen verdeling in Ede

Afbeelding 11 Percentage particulier groen (bron: [Klimaat-effect Atlas Ede](#)) (Gemiddelde tuin in de Bloemenbuurt 21% groen in de tuin)

4.3. Energietransitie en duurzaamheid

Uitgangspunt voor het onderdeel energietransitie binnen het project Bloemenbuurt is de ambitie om de woningen te verduurzamen en uiteindelijk van het aardgas af te krijgen. In het Klimaatakkoord is namelijk afgesproken dat alle woningen en andere gebouwen uiterlijk in 2050 van het aardgas af zijn. De uitstoot van CO₂ draagt bij aan opwarming van de aarde, en daarmee aan klimaatverandering. Daarom willen we stoppen met het gebruik van aardgas (fossiele energie), en overstappen op schone duurzame energie.

Voor het thema energietransitie is een aparte nota van uitgangspunten (bijlage 6) en een apart rapport (bijlage 8) opgemaakt voor de startnotitie. Deze alinea beschrijft de uitgangspunten die de gemeente en meedenkers hebben uitgewerkt tijdens deze eerste inventarisatie. Deze uitgangspunten worden in de vervolgfase voorgelegd aan en getoetst bij alle bewoners van de wijk. De uitgangspunten vormen de leidraad voor vervolgfases.

Uitgangspunten:

Algemene uitgangspunten:

- Overlast tijdens uitvoering tot een minimum beperken
  - Doelmatige inzet van beschikbare warmtebronnen
  - Hoe duurzamer de bron, hoe beter
- Nota bene: Ede kent momenteel één aanbieder van een warmtenet, waar een deel van Ede Stad al op aangesloten is. Op dit moment is biomassa de primaire bron voor het Edese warmtenet. Dit is een tussenoplossing en door de aanbieder wordt onderzoek gedaan naar alternatieven, zoals gebruik van restwarmte van de Edese industrie en bedrijventerreinen en geothermie.
- Gemeente heeft de regie.
  - Wijk- of buurtgerichte en participatieve aanpak, ook met als doel het gelijktijdig versterken van de sociale cohesie in de wijk.
  - We streven naar een aardgasvrije wijk.
  - In de wet is nu niet vastgelegd dat gebouweigenaren verplicht kunnen worden om van het aardgas af te stappen. Gebouweigenaren worden wel gestimuleerd om stappen te zetten, bijvoorbeeld door inzicht in lagere jaarlasten te geven, en comfort voordelen duidelijk te maken.
  - Voor huurwoningen is bepaald dat minimaal 70% van de huurders moet instemmen met gemeenschappelijke renovatie en aanpassing van de woning.
  - Uitvoering van maatregelen, ook in het kader van het overkoepelend project worden op elkaar afgestemd.

Ten aanzien van energiebesparing en CO₂-reductie zijn de volgende uitgangspunten opgenomen:

- We combineren de aardgastransitie zoveel mogelijk met energie- en CO₂ besparing. Dit betekent dat we in de volgende fase met de betrokkenen diepgaander zullen uitwerken voor welke woningen nog energiebesparende maatregelen genomen moeten worden. En hoe dit gefinancierd en gerealiseerd kan worden.
- De verwachting is dat de warmtetransitie voor de Bloemenbuurt met deze aanpak op termijn tot 23% besparing van de energie (voor verwarming) geeft en tot 67% CO₂ reductie ten opzichte van aardgas zal leiden. (Bij een geheel duurzaam warmtenet, zal 100% CO₂-reductie mogelijk zijn.) De woningen met verwarming door een warmtenet zullen hetzelfde energielabel houden. *(Het energielabel is afhankelijk van de mate van isolatie. Ook bij een duurzame verwarming kan extra geïsoleerd worden om een hoger energielabel te behalen. Het is aan te bevelen om extra te isoleren, maar geen voorwaarde voor externe warmtelevering.)*
- Met de voorgestelde isolatiemaatregelen t.b.v. energiebesparing kan ongeveer één labelsprong (oude versie energielabel) bereikt worden.

Ten aanzien van de financiën van energietransitie zijn de volgende uitgangspunten opgenomen:

- Het streven is naar zo laag mogelijke maatschappelijke kosten en eerlijke verdeling te gaan.
- Het gat tussen budgetneutraal en daarboven moet opgelost voor alle doelgroepen, huurders en kopers.
- De gemeente gaat op zoek naar een goed aanbod voor de inwoners met betrekking tot die budgetneutraliteit.
Budgetneutraliteit is een nationaal vraagstuk, waarbinnen gemeenten een beperkte rol hebben. Over de afgelopen jaren zijn op regionaal en landelijk niveau diverse oplossingen voor dit probleem onderzocht, waar gemeente Ede ook energie in heeft gestopt. Een voorbeeld is de zogenaamde Energy Service Company, deze neemt de renovatie van de woning op zich en de kosten daarvan worden betaald via de energierekening, die dan niet omlaaggaat (budgetneutraal). Zie bijvoorbeeld ook dewoonpas.nl en woab.nl. Tot op heden is er echter nog geen overtuigende “winnaar” uit de bus gekomen die voor alle situaties van toepassing is. Gemeente Ede volgt deze ontwikkelingen nog steeds op de voet en zal zich blijven buigen over oplossingen die binnen haar eigen bereik liggen. We verwachten dat het rijk in de komende periode met oplossingen voor budgetneutraliteit komt.
- Ontwikkelingen gaan hard. Het kan dus noodzakelijk zijn of gebeuren dat business cases geactualiseerd moeten worden in een vervolgfase. Dit kan eventueel leiden tot aanpassing van eerder gedane keuzen.

4.4. Wat gaan we niet doen

De aanleiding van het project is de beheeropgave voor het tijdig vervangen van de riolering in de Bloemenbuurt. Hierop is de scope gebaseerd. Dit betekent dat indien de wens ‘van het aardgas af’ belemmerend werkt voor de beheersopgave ten aanzien van de rioolvervanging dat dan de keuze gemaakt wordt om de rioolvervanging voorrang te geven en niet de wens om in deze bestaande wijk van het aardgas af te gaan.

Vanuit het participatieve proces zijn veel opmerkingen van bewoners in het project meegenomen. Desalniettemin kunnen we vanwege beperkt budget en de scope van de opdracht niet alles doen. Een aantal zaken waar wij als project geen verdere actie op ondernemen zijn:

- Grote ruimtelijke opgaven die buiten de scope van het project vallen. Dit betreft o.a. geluidswallen of verkeersmaatregelen op omliggende wegen. Waar mogelijk worden deze vraagstukken doorgezet en binnen andere gemeentelijke opgaven opgepakt.
- Aspecten of wensen met betrekking tot eigendommen die niet van de gemeente zijn. Dit betreft wensen t.a.v. particulier groen, wensen over woningen van woningcorporaties, het afkoppelen van daken van de woningen etc., waarover de gemeente geen zeggenschap heeft. Echter in het kader van de opgave voor klimaatadaptatie en Steenbreek probeert de gemeente particulieren en andere partijen te bewegen om maatregelen te treffen.
- Taken die niet bij de gemeente Ede horen. Dit betreft o.a. het vervangen van gas- en waterleidingen, kabels en leidingen en glasvezel. Hierin wordt wel de samenwerking gezocht met externe partijen, om integraal de wijk aan te pakken. Hierin worden opgaven van andere partijen zoveel mogelijk gekoppeld, maar wensen zijn moeilijker te realiseren en niet te garanderen.
- Taken die algemeen vastgelegd zijn door de gemeenteraad van de gemeente Ede. Hieronder vallen o.a. zaken als het gemeentelijk afvalbeleid waar niet van afgeweken kan worden.
- Het uitvoeren van beheer en onderhoud na oplevering van het project. Na realisatie wordt de openbare ruimte overdragen aan de afdeling Beheer en eindigt het project.

5. Vervolgstappen

In dit hoofdstuk wordt beschreven welke vervolgstappen gezet worden om tot uitvoering van de rioolvervanging en herinrichting te komen, waarbij waar mogelijk ook klimaatadaptatie, biodiversiteit en energietransitie worden meegenomen.

5.1. Plan van aanpak

Zoals aangegeven bestaat het project Bloemenbuurt uit drie hoofdoggaven: riool, herinrichting en klimaatadaptatie, Steenbreek Ede en energietransitie. Voor deze drie onderdelen wordt hieronder het plan van aanpak ten aanzien van de uitvoering beschreven. Voor het onderdeel energietransitie is een separaat plan van aanpak opgesteld (bijlage 9), in deze startnotitie wordt de aanpak op hoofdlijnen beschreven.

5.1.1. Beheeropgave en herinrichting, incl. klimaatadaptatie

Voor de voorbereiding, aanbesteding en uitvoering worden de wijk in drie clusters verdeelt om ervoor te zorgen dat we niet overal tegelijk aan de slag gaan en de overlast tot een minimum beperkt wordt. Tijdens rioolvervangingswerkzaamheden wordt er van het lager gelegen gedeelte van de wijk naar het hoger gelegen gedeelte van de wijk gewerkt. Dit omdat het nieuwe riool bijna altijd op een andere diepte wordt gelegd dan het oude riool. Door op het diepste punt te beginnen is de kans groot dat het nieuwe riool goed aansluit op de hoogte van het bestaande rioolstelsel. De clusters zijn als volgt ingedeeld (zie ook afbeelding 12):

Cluster 1 - Anjelierlaan en omgeving

Cluster 1 betreft de Anjelierlaan, Begonialaan*, Goudsbloemstraat*, Veenderweg en Ranonkellaan*.
*Ten westen van Anjelierlaan.

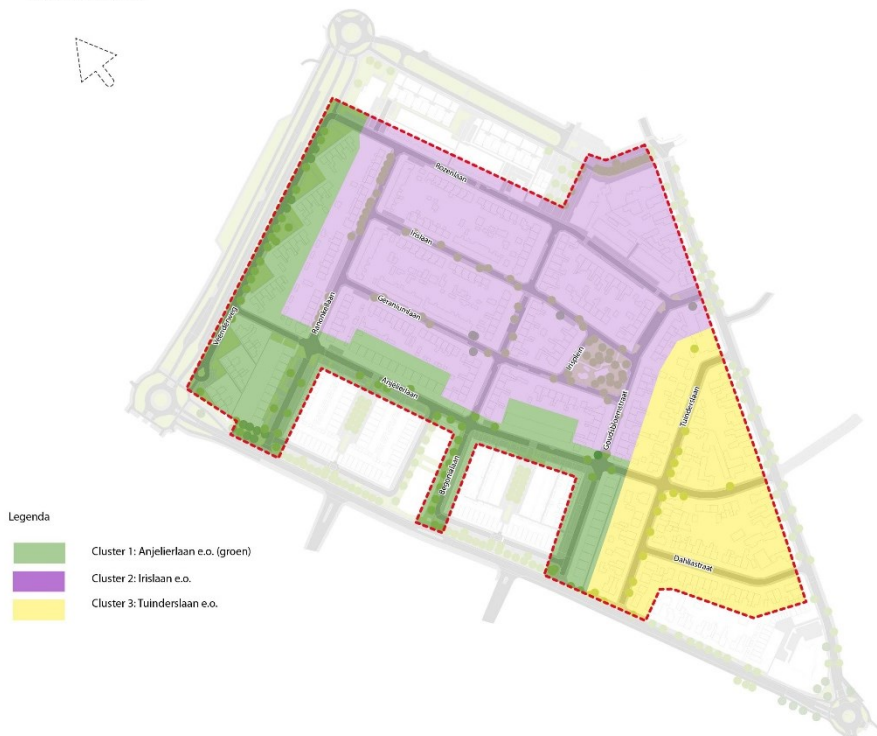
Cluster 2 - Irislaan en omgeving

Irislaan, Irisplein, Goudsbloemstraat*, Geraniumlaan, Rozenlaan, Rozenplein, Ranonkellaan* en Begonialaan*.
*Ten oosten van Anjelierlaan.

Cluster 3 - Tuinderslaan en omgeving

Cluster 3 betreft de Tuinderslaan en Dahliastraat.

Bloemenbuurt
Opgave clusters

Afbeelding 12 Clusters Bloemenbuurt

Stappenplan planuitwerking en uitvoering clusters

De werkwijze voor de uitwerking en uitvoering van de 3 clusters is gelijk. Hieronder worden de belangrijkste stappen aangegeven:

1. Maken schetsontwerp en bepalen project scope
2. Uitvoeren onderzoeken (terrein meting, bodemonderzoek, bomenonderzoek enz)
3. Aanbesteding volgens Bouwteammethode en opdrachtverlening voor de voorbereiding
4. Maken VO en DO inclusief inbreng bewoners
5. Prijsaanbieding en opdrachtverlening voor de uitvoering
6. Uitvoering
7. Overdracht aan beheerder

De eerste drie stappen worden door het gemeentelijke projectteam gezet. Stap 4 en 5 worden door het projectteam en de aannemer samen als bouwteam genomen. Stap 6, de uitvoering, gebeurt door de aannemer met begeleiding door het projectteam. De overdracht doen we weer gezamenlijk.

We kiezen voor een bouwteam omdat we daarbij vanaf de start gebruik kunnen maken van de kennis en ervaring binnen het projectteam, aangevuld met kennis van de aannemer over de uitvoering van werken. Samen met de aannemer verzorgen we het participatietraject, wat kan helpen bij het beantwoorden van vragen van bewoners en ervoor zorgt dat we tot een integraal en optimaal uitvoerbaar ontwerp komen. Door het bundelen van kennis en ervaring verwachten we een effectiever ontwerptraject en beter eindresultaat te krijgen.

5.1.2. Steenbreek Ede

De concrete maatregelen ten aanzien van Steenbreek worden in de tijd ontwikkeld, waarbij we goed kijken hoe aangesloten kan worden op lopende initiatieven in de buurt of andere activiteiten binnen dit project. Om een beeld te geven onderstaand een overzicht van acties die op dit moment samen met bewoners vorm krijgen, dit overzicht is volop in ontwikkeling:

- Informatie via Nieuwsbrieven (gecombineerd met project rioolvervanging en herinrichting)
- Week van het groen (actie gemeente breed)
- Online-inspiratieavond (specifiek voor Steenbreek)
- Tuinconsulent uit de buurt (stimuleert en geeft tips over vergroenen van de tuin)
- Online workshop (ontwerp je droomtuin - IVN, instituut voor natuureducatie en duurzaamheid)
- Actiedag in de buurt - Tuinplantenruilbeurs; Open tuinen route, etc.
- Open Tuinenroute
- Kenniscafé Groene daken

5.1.3. Energietransitie

In de vervolgfase zal een Plan van Aanpak voor de uitvoering ofwel een Wijkuitvoeringsplan (WUP) opgesteld worden. Voor het opstellen van dit WUP is een plan van aanpak opgesteld (zie bijlage 9). Op basis van de uitgangspunten in deze startnotitie zal het WUP aangegeven hoe de gekozen oplossing(en) uitgevoerd kan worden en wat daarvoor nodig is aan middelen. Vervolgens zal dit plan moeten worden goedgekeurd door het college en de gemeenteraad. Wanneer de middelen dan beschikbaar zijn gekomen, kan met de uitvoering gestart worden.

Omdat in de meedenkfase met type woning en kengetallen is gewerkt, zullen de uiteindelijke kosten per woningeigenaar verschillen. Ook zal bijvoorbeeld de woningeigenaar die het basis isolatiepakket al heeft, de investering hiervoor niet meer hoeven te doen. De gemeente gaat deze fase leiden en betreft de meedenkers bij deze fase in een adviserende rol. De overige inwoners worden geïnformeerd en geraadpleegd.

5.2. Planning

Het schetsontwerp en de onderzoeken voor de Bloemenbuurt vinden in 2022 plaats. De aanbesteding zal naar verwachting na de zomer van 2022 van start gaan. Ontwerp en uitwerking vindt in een bouwteam plaats samen met de aannemer.

De globale planning ziet er als volgt uit:

Cluster	Planning
Cluster 1 - Anjelierlaan e.o.	<ul style="list-style-type: none"> • Voorjaar 2023 - start meedenkgroepen straatniveau • Najaar 2023 - start uitvoering
Cluster 2 - Irislaan e.o.	<ul style="list-style-type: none"> • Najaar 2023 - start meedenkgroepen straatniveau

	<ul style="list-style-type: none"> Zomer 2024 - start uitvoering
Cluster 3 - Tuinderslaan e.o.	<ul style="list-style-type: none"> Zomer 2024 - start meedenkgroepen op straatniveau Begin 2025 - start uitvoering

5.3. Participatie

In de komende periode wordt ook weer nadrukkelijk ingezet op participatie, zowel met bewoners als met andere belanghebbende partijen. Hiervoor worden de volgende middelen ingezet:

Middel	Inhoud	Doelgroep	Periode
Website	Informatie over project	alle geïnteresseerden	gedurende het gehele project
Nieuwsbrief	Informatie over project	Bewoners	per kwartaal
Afstemming met externe partijen	Gesprekken over doelen, opgaven, meekoppelkansen in de uitvoering, communicatie, etc.	externe partijen, zoals Woonstede, Vitens, Liander, Warmtebedrijf, Malkander, Buurtcomité, KPN, etc.	gedurende het gehele project
Meedenkgroepen straatniveau per cluster	Meedenken en informatie delen over inhoud project en opgaven, doelen, wensen, ontwerp, etc.	bewoners	gedurende het gehele project per cluster

Zoals in bovenstaand schema aangegeven worden bewoners van de Bloemenbuurt verder betrokken bij het project in de meedenksessies op straatniveau. Hierbij wordt gewerkt in clusters van circa vijf straten. De eerste meedenkgroep op straatniveau start in het najaar van 2022 in cluster 1, omgeving Anjelierlaan. Bewoners worden periodiek op de hoogte gehouden met een nieuwsbrief en op de projectwebsite www.ede.n/bloemenbuurt staat de meest actuele informatie. Afhankelijk van de ontwikkelingen rondom COVID-19 zullen de meedenksessies online of fysiek worden georganiseerd. Veel gehoord is de wens om elkaar toch weer in levenden lijve te ontmoeten, dus wanneer dat mogelijk is zal dat ook zeker georganiseerd worden.

De mate van invloed van de betrokken partijen/bewoners zal per spoor sterk verschillen. Voor het spoor Energietransitie is de invloed groot en hebben bewoners uiteindelijk een beslissende rol. Hieraan voorafgaand zullen zij vooral een adviserende rol spelen richting gemeente. Voor het thema rioolvervanging hebben bewoners weinig tot geen invloed en worden zij voornamelijk geïnformeerd. Over de herinrichting, Steenbreek Ede en klimaatadaptatie kunnen bewoners wel degelijk meedenken. Hieronder wordt hier nader op ingegaan.

Energietransitie

Hierbij speelt een combinatie met het proces rondom de warmtetransitievissie die dit jaar voor de gehele gemeente Ede wordt opgesteld. De regierol ligt daarbij bij de gemeente. De meedenkers hebben in de eerste fase aangegeven in een adviserende rol betrokken te willen blijven. Zij gaan met elkaar geen initiatief vormen noch initiëren in de wijk. De gemeente gaat zodoende de volgende fase leiden en betreft daar de meedenkers bij in een adviserende rol om te komen tot een WUP. Het plan van aanpak voor het opstellen van het WUP is in bijlage 9 opgenomen. De overige inwoners worden geïnformeerd en geraadpleegd. Overigens beslissen inwoners uiteindelijk zelf over de manier waarop zij hun woning verduurzamen en van het aardgas 'afgaan'.

Steenbreek Ede

Het gaat hierbij in het algemeen om het aanzetten tot actie in de eigen leefomgeving, om bewustwording, samendoen en goed voor de leefomgeving zorgen. Het besef dat inwoners zelf iets kunnen doen naast acceptatie van het feit dat het klimaat tot overlast kan zorgen. Uitgangspunt is om samen met actieve bewoners vorm te geven aan concrete ideeën voor het creëren van meer bewustwording en water en plantvriendelijke tuinen. Afhankelijk van de acties die uitgewerkt worden bepalen we de wijze en mate van betrokkenheid.

Beheersopgave, herinrichting en klimaatadaptatie

Bij riolering- en herinrichtingswerkzaamheden gaat het om concrete acties. De betrokkenheid is afhankelijk van het specifieke onderwerp en budget wat beschikbaar wordt gesteld. Veelal zal de invloed beperkt zijn en zich richten op concrete praktische zaken, zoals de indeling van de parkeervakken. Inwoners worden geraadpleegd op deze onderwerpen.

In de vervolgfase neemt de gemeente de regie en betreft de inwoners waarbij zij een adviserende rol hebben. Dit geldt met name voor de openbare ruimte. Als voorbeeld bij vergroening: de gemeente bepaalt welke plantensoorten geschikt zijn en de minimale mate van variatie die vereist is. Inwoners kunnen op basis hiervan een advies uitbrengen.

In de afgelopen periode hebben bewoners hun wensen en ideeën geuit in een nauwgezet en doordacht participatieproces. Zij hebben en mogen verwachtingen hebben over de uitvoerbaarheid van hetgeen zij inbrachten. Dit betekent onder meer dat hier voldoende budget voorhanden moet zijn. Daar wordt in deze startnotitie aandacht voor gevraagd. Het is goed om ook hier nog eens te benadrukken dat hier financiële ruimte voor nodig is.

5.4. Organisatie

Zoals eerder in deze startnotitie aangegeven bestaat het project Bloemenbuurt uit drie sporen: riool en inrichting, klimaatadaptatie en energietransitie. Gedurende de verkenning en definitiefase en het bepalen van de scope is een meer optimale indeling van deze sporen ontwikkeld. Klimaatadaptatie gaat deels over de openbare ruimte, wat beter aansluit bij de herinrichtingsopgave en deels over Steenbreek, dat gericht is op particulier terrein. De projectinrichting en deze ontwikkeling zijn in bijlage 10 inzichtelijk gemaakt.

5.5. Financiën

Nadat allereerst wordt ingegaan op de voorbereidingskosten wordt vervolgens in dit hoofdstuk beschreven hoe de financiering van de drie sporen in het project Bloemenbuurt plaats vindt. Welke financiële dekking aanwezig is en voor welke onderdelen (aanvullend) budget nodig is. Ook wordt ingegaan op kansen en risico's. De conclusies van dit hoofdstuk vormen de vragen die aan de raad gesteld worden ten aanzien van het financieel haalbaar maken van de opgave die voorligt.

Vorbereidingskosten

Om te komen tot deze startnotitie voor dit integrale project Bloemenbuurt met gebruik van de EPA zijn voorbereidingskosten gemaakt. Het gaat dan om kosten voor het proces om te komen tot het bepalen van de scope waarvoor veel interne afstemming en overleg heeft plaatsgevonden, contacten met externe partijen en een participatieproces met bewoners en andere betrokken partijen. De kosten voor het voorbereidingsproces bedragen € 190.000. Hiervoor zijn o.a. de volgende werkzaamheden verricht:

- Kernteam en Projectgroep overleggen t.b.v. het bepalen van de scope en interne opgave.
- Diverse overleggen t.b.v. afstemming van scope en opgaven met externe partijen, waaronder Woonstede, Liander, Vitens, Warmtebedrijf, Malkander, Flower Power en bewoners.
- Meedenkgroepen op buurtniveau voor thema's 'Herinrichting en Klimaatadaptatie', 'Steenbreek' en 'Energietransitie' (per thema 3 sessies, totaal 24 digitale bijeenkomsten met de meedenkgroepen).
- Themasessies en Inspiratiesessies voor bewoners met de onderwerpen 'Energietransitie', 'Steenbreek' en 'Deelauto'.

Opgave en kosten

De opgave bestaat uit drie sporen, namelijk 'riool en inrichting', 'energietransitie' en 'steenbreek'. Voor de uitvoering van deze opgaven heeft de raad aangegeven dat deze opgaven uitgevoerd moeten worden in een participatieve aanpak. Ten aanzien van participatie wordt hierin de EPA gebruikt als leidraad en handvat voor de invulling van de participatieve aanpak.

De kosten voor de beheeropgave zijn door het ingenieursbureau van de gemeente Ede geraamd in een SSK-raming (standaard systematiek voor kostenraming), waarbij drie opties zijn uitgewerkt, namelijk:

- **Optie 1 - Regulier**
Traditionele beheeropgave met basisniveau rioolvervanging en basismaterialen.
- **Optie 2 - Integraal**
Traditionele beheeropgave met enkele extra opgaven die zijn voortgekomen uit het voorbereidingsproces in het kader van de EPA.
- **Optie 3 - Participatief**
Wijkgerichte, integrale en participatieve aanpak conform de EPA, inclusief toekomstgerichte opgaven en het toevoegen van duurzame kwaliteit, klimaatadaptatieve maatregelen en waar mogelijk energietransitie gecombineerd met verduurzaming.
- **Optie 4 - Pragmatisch**
Wijkgerichte, integrale aanpak zoals optie 3, maar waarbij participatie in het vervolgproces zoveel mogelijk beperkt wordt om proceskosten te reduceren.

Deze ramingen maken inzichtelijk welk bedrag in de uitvoering nodig is voor het project Bloemenbuurt. Daarnaast is voor de opties 2 Integraal, 3 Participatief en 4 Pragmatisch berekend wat de kosten zijn van het participatieve proces en de extra opgaven die dit meebrengt in dit project, ten opzichte van de standaard werkwijze zonder extra aandacht voor een integraal proces, klimaatadaptatie en participatie. Deze ramingen bij elkaar opgeteld maken inzichtelijk wat de kosten per optie zijn. Daarnaast is geïnventariseerd welke dekkingen hier tegenover staan.

Onderstaand is een overzicht opgenomen dat inzichtelijk maakt hoe kosten, (beheer)budgetten en andere bijdragen zich tot elkaar verhouden. Hierbij moet nadrukkelijk worden opgemerkt dat het hier een voorlopige raming betreft. Gedurende het project en proces zullen de kosten meer gedetailleerd in beeld gebracht kunnen worden en vindt monitoring plaats per cluster.

Opties

De rioolvervanging in de Bloemenbuurt kan op verschillende wijzen uitgewerkt en uitgevoerd worden. De bovengenoemde opties worden onderstaand nader toegelicht.

Optie 1 - Regulier project zonder participatie (alleen beheeropgave)

Deze optie beperkt zich tot de traditionele noodzakelijke rioolvervangingsopgave met basismaterialen, zoals kleurloze betonklinkers. In deze optie is geen herinrichting meegenomen en geen aandacht voor klimaatadaptatie, duurzaamheid en participatie. Communicatie met de bewoners vindt op reguliere wijze plaats. Voor wensen van bewoners is geen ruimte binnen het project en budget. De herinrichting vindt plaats door vervanging van het oude zonder integrale aanpak, het verzilveren van meekoppelkansen, vernieuwde inrichting en participatie. In dit alternatief zijn de beheerbudgetten toereikend en hoeft geen extra budget te worden toegekend voor de uitwerking en uitvoering. In deze optie moet de vraag worden gesteld of een reguliere aanpak zonder participatie en het sec uitvoeren van een vervangingsopgave in buurten met een verouderde inrichting recht doet aan de beleidsdoelen uit de programmabegroting en het bestuursakkoord.

Optie 2 - Integraal project met beperkte verduurzaming (LED-verlichting en verkeersveilige inrichting)

Deze optie betekent dat een relatief beperkt extra budget toegekend moet worden en dan biedt deze optie enige ruimte voor uitvoering van beleidsdoelen en het meenemen van wensen van bewoners naast de rioolvervangingsopgave. Uit de inventarisatie die is uitgevoerd in de voorbereiding van deze startnotitie blijkt dat asfalt vervangen door kleurvaste betonklinkers en een meer verkeersveilige inrichting de hoogste prioriteit heeft bij bewoners. Ten aanzien van duurzaamheid is de grootste winst te behalen met het vervangen van de huidige straatverlichting door LED-verlichting. In dit alternatief worden de buurten op een meer verkeersveilige wijze ingericht door het toevoegen van verkeersremmende maatregelen. Met het vervangen van de straatverlichting door LED wordt tegemoetgekomen aan de duurzaamheidsambities. In deze optie is geen ruimte voor het uitwerken van een herinrichting die recht doet aan de opgaven voor klimaatadaptatie en energietransitie. Ook biedt het budget in deze optie geen ruimte voor de EPA en om in dat kader samen met de bewoners in gesprek te gaan over wensen op straatniveau, een gewijzigde inrichting, het optimaliseren van hun leefomgeving en het toevoegen van extra inrichtingselementen of maatwerk.

Optie 3 - Integrale toekomstgerichte participatieve wijkaanpak conform EPA

Deze optie betekent een integrale participatieve wijkaanpak conform de EPA met een uitgebreid participatietraject, waarbij bewoners op meerdere momenten actief worden betrokken en het ontwerp samen met de bewoners en andere betrokken partijen wordt vormgegeven. Klimaatadaptatie en energietransitie worden hier zo optimaal mogelijk in meegenomen. Externe partijen die ook opgaven in de Bloemenbuurt hebben krijgen de gelegenheid om mee te doen en bewoners krijgen de kans om samen met de gemeente te werken aan het toekomstgericht en duurzaam verbeteren van de inrichting van hun buurt. In deze optie wordt niet alleen het asfalt vervangen door kleurvaste klinkers en de veiligheid verbeterd door het toevoegen van verkeersremmende maatregelen, maar wordt integraal naar alle aspecten in de buurt gekeken (verkeersveiligheid, parkeren, ontmoeten, spelen, ruimtelijke inrichting en leefbaarheid) om tot een duurzame herinrichting voor de komende jaren te komen met extra aandacht voor het tegengaan van hittestress, vergroenen, bomen, biodiversiteit, LED verlichting incl. het vervangen van verouderde lichtmasten en wensen van bewoners worden waar mogelijk meegenomen.

Optie 4 - Pragmatische integrale toekomstgerichte wijkaanpak met geoptimaliseerde EPA

Deze optie voorziet in een wijkgerichte integrale aanpak, zoals optie 3, maar waarbij participatie in het vervolgproces zoveel mogelijk beperkt wordt. In deze pragmatische aanpak wordt alle kennis en ervaring die is opgedaan in het voortraject zo optimaal mogelijk gebruikt om te komen tot een ontwerp per cluster dat éénmaal wordt voorgelegd aan de bewoners. Daarnaast zal een enquête onder de bewoners worden verspreid waarin zij specifieke knelpunten in de straat kunnen aangeven.

De kosten van de verschillende opties zijn onderstaand in beeld gebracht. Deze kostenraming is de basis voor het verzoek aan de gemeenteraad van Ede om extra budget beschikbaar te stellen om invulling te kunnen geven aan een integrale participatieve wijkaanpak. Alle genoemde bedragen zijn exclusief BTW.

Bloemenbuurt								
Opties	1 - Regulier		2 - Integraal		3 - Participatief		4 - Pragmatisch	
	<i>Kosten</i>	<i>Dekking</i>	<i>Kosten</i>	<i>Dekking</i>	<i>Kosten</i>	<i>Dekking</i>	<i>Kosten</i>	<i>Dekking</i>
1. Riolering	€ 3.400.000	€ 3.400.000	€ 3.400.000	€ 3.400.000	€ 3.250.000	€ 3.250.000	€ 3.250.000	€ 3.250.000
2. Bomen	€ 50.000	€ 40.000	€ 50.000	€ 40.000	€ 50.000	€ 40.000	€ 50.000	€ 40.000
3. Verkeer	-	-	€ 20.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000
4. Vervangingskrediet openbare ruimte								
Wegen	€ 630.000	€ 540.000	€ 780.000	€ 540.000	€ 1.350.000	€ 640.000	€ 1.350.000	€ 640.000
Groen	-	-	-	-	€ 40.000	-	€ 40.000	-
Spelen	€ 90.000	€ 80.000	€ 90.000	€ 80.000	€ 90.000	€ 80.000	€ 90.000	€ 80.000
Verlichting LED (lampen vervangen)	-	-	€ 100.000	€ 90.000	-	-	-	-
Verlichting LED + masten vervangen	-	-	-	-	€ 400.000	€ 110.000	€ 400.000	€ 110.000
5. Ambities								
Klimaatadaptatie (DPRA subsidie)	-	-	-	-	-	€ 70.000	-	€ 70.000
Ontwerp/begeleiding bouwteam	-	-	€ 140.000	-	€ 310.000	-	€ 280.000	-
Edese Participatie Aanpak (EPA)	-	-	€ 20.000	-	€ 80.000	-	€ 20.000	-
Totaal	€ 4.170.000	€ 4.060.000	€ 4.600.000	€ 4.160.000	€ 5.580.000	€ 4.200.000	€ 5.490.000	€ 4.200.000
Tekort	€ 110.000		€ 440.000		€ 1.380.000		€ 1.290.000	

Onderstaand wordt een nadere toelichting gegeven op bovengenoemde kosten en budgetten.

Beheerbudgetten en voorbereidingskosten

In de eerste plaats vindt dekking plaats via de reguliere beheerbudgetten (ten behoeve van de dekking van de uitvoeringskosten). Het gaat dan om de budgetten voor de opgaven die onderdeel uitmaken van de rioolvervangings- en herinrichtingsopgave:

- Riolering en Water
- Wegen
- Bomen
- Spelen

De huidige begroting is enkel gebaseerd op de beheeropgave van de openbare ruimte en riolering (uitvoeringskosten), namelijk het één op één vervangen van de huidige situatie, zonder voorbereidingskosten. In deze budgetten is geen rekening gehouden met (de voorbereiding van) integrale herinrichtingsopgaven en de extra kosten van een participatieproces. De voorbereiding, het ontwerpproces, het helder krijgen van de opgaven voor de herinrichting, als onderdeel daarvan het gesprek met bewoners en andere externe partijen (nuts, warmtebedrijf, Woonstede, etc.), het opstellen van een inrichtingsplan en de overdracht aan het ingenieursbureau zijn allemaal werkzaamheden die géén onderdeel uitmaken van beheerbudgetten.

In de begroting van de gemeentelijke programma's (zoals biodiversiteit, energietransitie, klimaatadaptatie) is ook geen rekening gehouden met projecten die voorzien in een integrale wijkaanpak. Deze programma's bieden dan ook geen financiële ruimte om een bijdrage te doen in onderstaande opgaven van de Zeeheldenbuurt en Bloemenbuurt zonder dat dan andere doelen, ambities en opgaven geen doorgang kunnen vinden. Ook de EPA biedt geen financiële dekking, omdat dit beleid is vastgesteld zonder hiervoor krediet beschikbaar te stellen. De huidige begroting en beheerbudgetten bieden dus geen dekking voor integrale herinrichtingsopgaven. De projecten Bloemenbuurt en Zeeheldenbuurt zijn een pilot voor de integrale wijkaanpak om te onderzoeken of in de toekomst investeringsgeld voor de programma's dienen te worden aangevraagd. Op dit moment hebben de programma's alleen uitvoeringsbudget (exploitatiebudget) ter beschikking.

Bij eenvoudige opgaven (optie 1 Regulier) zijn er geen proceskosten, dan zijn de opdracht/opgaven duidelijk (géén herinrichting, alleen één op één vervangen). Wel heeft inflatie invloed op de kosten, waardoor extra krediet noodzakelijk is. Bij de complexere opgaven (herinrichting, optie 2, 3 en 4) is naast extra krediet als gevolg van inflatie ook extra krediet noodzakelijk voor het dekken van proceskosten/voorbereidingskosten.

Deze kosten worden niet gedekt door de beheerbudgetten. De hoogte van de voorbereidingskosten is afhankelijk van de complexiteit en ambitie van het project en de mate waarin participatie een rol speelt.

Riolering en water

De bijdrage van Riolering is gebaseerd op lengte van de te vervangen riolering, namelijk 3.263 meter riolering waarbij het gemengde rioolstelsel wordt vervangen door een gescheiden rioolstelsel.

De maatregelen die nodig zijn voor locaties met wateroverlast en stankklachten zijn nu nog onbekend en hierop is ook nog geen budget gereserveerd. Uitgangspunt is dat deze eventueel aanvullende werkzaamheden ten aanzien van de bestrijding van stankklachten en wateroverlast ten laste komen van product riolering.

Wegen

Het budget voor Wegen heeft betrekking op de vervanging van de trottoirs in de straten waar ook de riolering vervangen wordt. De financiering van de vervanging van de straten zelf maakt onderdeel uit van het budget voor riolering. De bijdrage van de afdeling Wegen betreft het bedrag dat nodig is voor het vervangen van de trottoirs.

In de Bloemenbuurt zijn naast de straten waarin de riolering vervangen wordt door de afdeling Wegen ook een aantal andere straten die een urgentie voor onderhoud hebben, namelijk in de Rozenlaan, Lobelialaan en Irisplein. De werkzaamheden die vanuit Wegen gedaan moeten worden in deze straten maken in de basis geen onderdeel uit van het project Bloemenbuurt, omdat het gaat om andere opgaven.

Nu in het project Bloemenbuurt integraal naar de opgaven voor de hele buurt wordt gekeken komen de bovenstaande wensen en opgaven voor de afdeling Wegen in beeld naast de straten waarin de trottoirs vervangen worden, omdat daar ook de riolering vervangen wordt. De integrale aanpak in het project Bloemenbuurt maakt dat het zeer gewenst is om ook deze opgaven van Wegen gelijktijdig op te pakken en mee te nemen. Dit kan leiden tot financiële voordelen, omdat de aannemer deze werkzaamheden relatief eenvoudig mee kan nemen. Communicatie over deze werkzaamheden verloopt dan ook binnen het project Bloemenbuurt. Daarnaast is het lastig uitleggen aan bewoners dat de gemeente wel opgaven heeft in deze straten, maar dat deze niet meegenomen worden in de integrale opgave. In deze startnotitie wordt daarom bij optie 3 en 4 het verzoek gedaan aan de raad om budget beschikbaar te stellen voor de opgaven voor Wegen in deze straten.

Bomen

De bijdrage van de afdeling Bomen is bestemd voor het vervangen van de bomen in de Anjelierlaan. Deze bomen zijn grotendeels al gekapt vanwege de iepziekte. Hierbij moet worden opgemerkt dat dit budget niet bedoeld is voor het vervangen van bestaande bomen door andere bomen anders dan de opgave voor bomen in deze buurt. Alle bestaande bomen zijn gecontroleerd op kwaliteit en levensduur. Vervanging van bomen buiten de opgave in de Anjelierlaan betekent kapitaalvernietiging.

Spelen

De bijdrage van de afdeling Spelen is bestemd voor onderhoud en indien noodzakelijk vervangen van de speelvoorzieningen bij Ons Honk, op het Irisplein en in de Anjelierlaan.

Indien uit het verdere participatieproces blijkt dat bewoners wensen hebben voor het aanvullen van speelelementen dan is hier geen budget voor beschikbaar in het onderhoudsbudget van Spelen. Bewoners kunnen voor extra wensen Ede Doet-bonnen inzetten.

Overige beheeraspecten

Naast de beheerbudgetten die toegekend zijn zoals bovenstaand benoemd zijn ook andere beheeraspecten die geraakt worden bij de opgave voor rioolvervanging en herinrichting.

Verkeer

Met de herinrichting van de Bloemenbuurt wordt in de opties 2, 3 en 4 de buurt ook ingericht conform de 30 km-zone. In de huidige situatie geldt al wel een 30 km-zone, maar daar is de buurt niet als zodanig op ingericht, wat resulteert in verkeersonveilige situaties. De kosten voor het aanbrengen van bijvoorbeeld extra plateau's en drempels gaan nu af van het beheerbudget van riolering. Voor de herinrichtingsmaatregelen in de optie 2, 3 en 4 wordt een bijdrage gedaan door de afdeling Verkeer voor verkeersmaatregelen in de vorm van het aanleggen van plateau's en drempels. In optie 1 worden geen maatregelen ten behoeve van verkeersveiligheid uitgevoerd.

Verlichting

Voor het project Bloemenbuurt is in optie 1 geen budget beschikbaar gesteld voor het vervangen van de openbare verlichting. Verlichtingsarmaturen en masten worden in principe niet vervangen. Vanuit het participatieproces in het voorbereidingstraject voorafgaand aan deze startnotitie is door de bewoners echter wel aangegeven dat in de buurt belang wordt gehecht aan het vervangen van de verlichting door LED in het kader van duurzaamheid. Dit verzoek is opgenomen in optie 2. Om eenheid in de buurt aan te brengen is het eveneens gewenst om de verouderde verlichtingsmasten te vervangen. In optie 3 en 4 is daarom naast vervangen van de oude verlichting door duurzame LED- verlichting, ook het vervangen van de verouderde masten meegenomen.

Klimaatadaptatie

De kosten voor klimaatadaptatie kunnen worden verdeeld in twee sporen. Klimaatadaptatie in de openbare ruimte en klimaatadaptatie op particulier terrein.

Klimaatadaptatie in de openbare ruimte

De opgaven voor klimaatadaptatie in de openbare ruimte worden in dit project in optie 3 en 4 meegenomen als onderdeel van de herinrichting van de openbare ruimte. De financiering voor klimaatadaptatie in de openbare ruimte wordt voor een deel gezocht binnen de beheerbudgetten door het anders of slimmer vormgeven van de openbare ruimte. Beheerskosten voor klimaatadaptatie kunnen verschuiven van stenen naar groen en van water naar groen, omdat stenen plaats zullen maken voor groen en waterberging/afvoer plaats kan vinden in groen. Klimaatadaptatie in de openbare ruimte en herinrichting conform deze opgaven is een leerproces binnen dit project.

Groene verblijfsplekken in de openbare ruimte

Zoals eerder in deze startnotitie aangegeven valt de verbetering van groene verblijfsplekken strikt genomen buiten de beheeropgaven. Ambities en wensen voor het verbeteren van groene verblijfsplekken vallen in optie 1 en 2 buiten de opgave van dit project en in deze opties dan hier dan ook geen budget voor beschikbaar. Wel wordt ruimte geboden voor initiatieven uit de buurt om gezamenlijk aan de slag te gaan en deze bijvoorbeeld via Ede Doet te bekostigen.

In optie 3 en 4 wordt het verbeteren van groene verblijfsplekken wel meegenomen in de integrale wijkaanpak. Voor de klimaatgerichte maatregelen is een subsidie aanvraag gedaan van € 200.000 (incl. btw) via de stimuleringsregeling Delta Programma Ruimtelijke Adaptatie. Dit betreft een gezamenlijke aanvraag voor zowel de Zeeheldenbuurt als de Bloemenbuurt. Deze subsidie is inmiddels verkregen en kan worden ingezet voor concrete maatregelen in de openbare ruimte. Het gaat dan met name om verblijfslocaties waar kansen liggen voor een klimaatrobuuste inrichting. Bij de uitwerking van de deelgebieden biedt deze subsidie kansen om met bewoners impuls te geven aan een klimaatrobuuste inrichting.

Klimaatadaptatie op particulier terrein

De gewenste klimaatadaptatie op particulier terrein is lastiger te realiseren, omdat het hier gaat om particulier eigendom waar de gemeente geen zeggenschap over heeft. Het is bij klimaatadaptatie op particulier terrein daarom vooral belangrijk om bewustwording te creëren en op basis daarvan te proberen particulieren te bewegen om een bijdrage te doen aan het verbeteren van de ruimtelijke inrichting ten behoeve van het klimaat. Het netwerk Steenbreek Ede is hierbij een belangrijke partner om samen met bewoners van de Bloemenbuurt deze doelen te verwezenlijken. De financiering voor het onderdeel klimaatadaptatie op particulier terrein loopt via Steenbreek Ede en wordt daarom buiten beschouwing gelaten in deze startnotitie.

Energietransitie

De financiering voor het onderdeel energietransitie loopt via het programma Ede Energieneutraal. De gemeente is daarbij afhankelijk van de structurele vergoeding die het Rijk gaat vertrekken voor het uitvoeren van de taken in het kader van het Klimaatakkoord voor 2022 en verder, zoals afgesproken in het klimaatakkoord.

Participatie

Participatie wordt steeds belangrijker. De raad ziet dit en heeft in de projectopdracht voor de Bloemenbuurt aangegeven dat deze integrale opgave uitgevoerd moet worden conform de EPA waarbij bewoners nauw betrokken worden bij de planvorming. Het gaat tenslotte om de herinrichting van de leefomgeving van bewoners. Een gedegen participatieproces vraagt aandacht voor ieders belangen en wensen, aanpassingen in overleg en afstemming met de betrokkenen, keuzes maken en deze kunnen verantwoorden, heldere communicatie, etc. Kortom, participatie kost tijd en daarmee ook geld. Het voortraject om te komen tot deze startnotitie is participatief vormgegeven.

In de beheerbudgetten is rekening gehouden met VAT-kosten, maar deze dekken alleen proceskosten in een regulier project en niet een (uitgebreid) participatieproces. Het is bijzonder lastig om de kosten van het participatieproces inzichtelijk te maken. Participatie betekent namelijk een plan maken en bereid zijn daarvan

af te wijken. Gedurende het participatieproces gebeuren altijd onverwachte dingen die niet op voorhand kunnen worden voorzien, maar waar wel iets mee gedaan moet worden om recht te doen aan het participatieproces.

Om de meerkosten voor het participatieproces dat gaat komen inzichtelijk te maken is een standaard raming gemaakt zonder rekening te houden met participatie (optie 1 - Regulier), een raming met opgaven op basis van de informatie die is opgehaald uit het participatieve voorbereidingsproces (optie 2 - Integraal), een raming op basis van een volledig participatief proces tot aan de uitvoering (optie 3 - Participatief) én een raming op basis van een integraal proces tot aan de uitvoering zoals optie 3, maar waarbij participatie in het vervolgproces zoveel mogelijk beperkt wordt (optie 4 - Pragmatisch). Door deze drie ramingen te vergelijken wordt inzicht gegeven van de meerkosten van participatie in dit project.

Daarnaast kunnen ook nieuwe of aanvullende projecten met raakvlakken bij verschillende betrokken partijen ontstaan. Het oppakken van raakvlakken en nevenprojecten die uit participatie naar voren komen vraagt flexibiliteit van en in de organisaties en (financiële) capaciteit van de betrokken partijen.

Subsidies

Voor de integrale opgaven in de Bloemenbuurt zijn mogelijk subsidies beschikbaar om het project financieel te ondersteunen. Doorlopend houdt het projectteam de subsidiemogelijkheden in de gaten, waaronder de subsidies in het kader van klimaatadaptatie en energietransitie:

- Vanaf 2021 heeft het Rijk de 'Tijdelijke Impulsregeling Klimaatadaptatie' opengesteld. De impuls gelden zijn bedoeld om fysieke klimaatadaptatiemaatregelen versneld uit te voeren, om al geplande ruimtelijke maatregelen uit te breiden met adaptatiemaatregelen, of om nieuwe adaptatiemaatregelen op te pakken. Denk hierbij aan maatregelen ter bestrijding van wateroverlast, droogte of gevolgenbeperking overstromingen in de openbare ruimte.
Via het samenwerkingsverband Platform Water Vallei en Eem worden dit jaar en de komende jaren gezamenlijk aanvragen ingediend in het kader van deze subsidie. De gemeente Ede kan ook projecten indienen die in aanmerking komen voor deze impulsregeling.
- De subsidie voor de stimuleringsregeling Delta Programma Ruimtelijke Adaptatie is aangevraagd en verleend. Met deze subsidie wordt € 200.000 beschikbaar gesteld voor concrete klimaatrobuuste maatregelen in de openbare ruimte in zowel de Zeeheldenbuurt als de Bloemenbuurt.
- De energie/warmtetransitie is een opgave uit het nationale Klimaatakkoord. De uitwerking van faciliteiten om gebouw-eigenaren te helpen met de financiering van de warmtetransitie vindt op dit moment plaats. Er zijn als diverse subsidies en financieringsmogelijkheden op Rijks en gemeentelijk niveau beschikbaar. De verwachting is dat na vaststelling van de gemeentelijke transitievisies in 2021 vanuit het Rijk meer structurele financieringsinstrumenten voor gebouw-eigenaren beschikbaar komen, zoals bijvoorbeeld een warmtefonds.
- LIFE – Europees subsidieprogramma tbv milieu-, energie- en klimaatbeleid. Dit is een subsidie voor projecten die het Europese beleid (in dit geval Klimaatmitigatie en Klimaatadaptatie) verder ontwikkelen of in praktijk brengen. De druk op de ondergrond is in Ede het belangrijkste fysieke breekpunt bij het toepassen van klimaatadaptatie en –mitigatie maatregelen in de publieke buitenruimte. Het project Bloemenbuurt biedt de mogelijkheid om op een nieuwe wijze de ondergrond in te richten in combinatie met participatie. Randvoorwaarden voor deze subsidie zijn o.a. innovatieve maatregelen toepassen in de praktijk, klimaatrobuust maken van infrastructuur en watermanagement en publiek-private samenwerking en participatie (bewoners betrekken). Wanneer gekozen wordt voor optie 3 kan het project Bloemenbuurt mogelijk in aanmerking komen voor deze subsidie.

Waar mogelijk zullen we proberen het project Bloemenbuurt voor subsidies aan te melden.

Schaarste en stijgende prijzen

Op een aantal terreinen doen zich meer dan gemiddelde prijsstijgingen voor. In eerste instantie was de wereldwijde coronacrisis de veroorzaker van schaarste en stijgende prijzen. Dit effect is met de oorlog in de Oekraïne zeker niet afgenomen en komt met name tot uiting in de bovengemiddelde stijging van energie- en brandstofprijzen. Op dit moment wordt een inventarisatie gedaan naar beleidsterreinen, de omvang en mogelijke dekkingsmogelijkheden. Deze inventarisatie naar mogelijke effecten is nog maar net begonnen. Resultaten hiervan zijn derhalve op dit moment nog niet bekend. Om de voortgang van het voorstel Bloemenbuurt niet hierop te laten wachten worden daarom de kosten in beeld gebracht waarbij rekening is gehouden met inflatie voor zover nu bekend tot en met 2023, omdat de verwachting is dat in 2023 de aanbesteding plaatsvindt.

Proces, planning en budgetbewaking

Het project Bloemenbuurt is op onderdelen een leerproces vanwege de complexe integrale opgave waarbij verschillende vakdisciplines betrokken zijn, maar ook gewerkt wordt aan het realiseren van nieuwe doelen ten aanzien van klimaatadaptatie, biodiversiteit, energietransitie en participatie. Daarnaast wordt waar mogelijk

samenwerking gezocht met externe partijen. Om zowel proces als planning en financiën te monitoren en controleren worden mijlpalen benoemd. Bij deze mijlpalen wordt stil gestaan bij de stand van zaken en de (financiële) situatie in het project op dat moment. Uitgewerkte ontwerpen worden naast de SSK-ramingen gelegd om te beoordelen of de beschikbaar gestelde budgetten voldoen. Ook wordt de planning indien nodig bijgesteld en wordt bepaald welke communicatie naar welke betrokken partijen noodzakelijk is.

De mijlpalen zijn de momenten om bij te sturen en/of aangepaste keuzes te maken. Indien nodig worden keuzes voorgelegd aan de ambtelijk opdrachtgever en indien nodig ook aan college en raad.

Mijlpalen zijn:

- Aanbesteding cluster 2, 3 en 4
- DO (definitief ontwerp) cluster 1, 2 en 3.
- Gunning (uitvoering door aannemer) cluster 1, 2 en 3.

De planning voor de verdere uitwerking en uitvoering is opgenomen in bijlage 11.

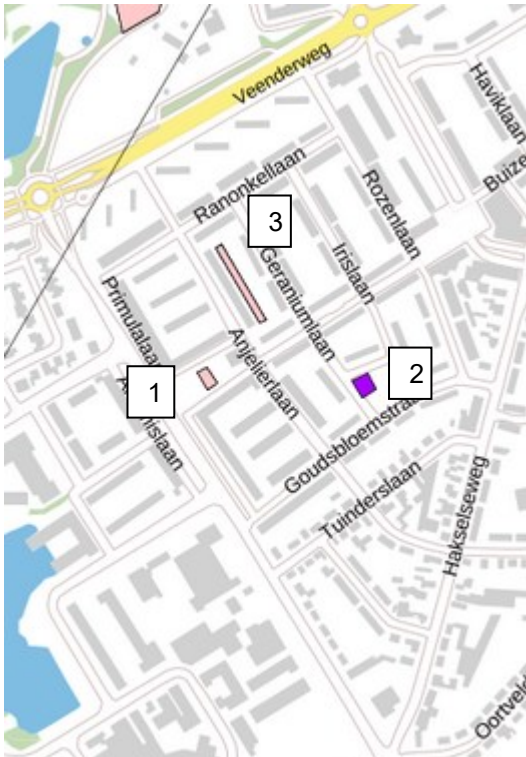
Resumé

Om recht te doen aan de opgave om te komen tot een participatieve integrale wijkgerichte aanpak wordt de raad gevraagd de voorgestelde participatieve en wijkgerichte aanpak conform optie 3 of 4 vast te stellen waarbij de gemeente in meer of mindere mate samen met bewoners en externe partijen in een participatieproces aan de uitvoeringsplannen werkt conform de Edese Participatie Aanpak (EPA). Hierbij worden toekomstige opgaven naar voren gehaald om op een duurzame integrale en participatieve wijze te komen tot de herinrichting van deze buurten. Tot slot wordt de raad gevraagd om bij de behandeling van Meerjarenbeleidsvisie 2023-2026 een keuze te maken voor één van de opties en tevens het benodigde krediet hierbij beschikbaar te stellen.

Bijlage 2 Opgave Spelen

In de Bloemenbuurt liggen 3 speelplekken. Op alle 3 zijn de komende jaren acties nodig omdat toestellen aan het einde van hun levensduur zijn. In deze buurtgerichte aanpak kan de inrichting van de plekken en de speelfuncties op elkaar afgestemd worden. Bewoners denken hierin actief mee.

1. Ons Honk (EC.26):

Deze sport-, spel- en ontmoetingsplek heeft een bovenwijkse functie. De speeltoestellen zijn aan vervanging toe.

Bewoners kunnen meedenken bij de inrichting van de plek die voor alle leeftijden is.

2. Irisplein (EC.18):

Het combinatietoestel op deze buurtplek is aan vervanging toe.

Op straatniveau kunnen buurtbewoners meedenken over het nieuwe toestel. De plek is bedoeld voor alle leeftijden.

3. Anjelierlaan (EC.09):

Deze plek ligt op grond van Woonstede. Een enkel toestel is aan vervanging toe.

Bijlage 3 Edese Participatie Aanpak

De Edese Participatieaanpak bestaat uit 4 stappen:

1. Afweging op basis van de 4 randvoorwaarden
2. Verdieping op basis van 4 kernvragen
3. Kalender maken en rol raad verkennen
4. Participatiemiddelen bepalen

Stap 1, afweging op basis van de 4 randvoorwaarden bestaat uit de volgende vragen:

a. Biedt het beleid/project/vraagstuk voldoende ruimte voor participatie?

Ja. Daar waar het gaat om enkel een rioolvervangingsopgave zou deze vraag met 'nee' beantwoord kunnen worden, omdat bewoners weinig tot geen invloed hebben op de opgaven ondergronds. Echter in deze integrale opgave voor de Bloemenbuurt wordt de rioolverandering gecombineerd met een integrale herinrichting van de buurten, waarbij ook de ruimtelijke inrichting, leefbaarheid, verkeersveiligheid, klimaatadaptatie, energietransitie en steenbreek een belangrijke positie hebben. Daar komt bij dat de raad heeft aangegeven groot belang te hechten aan het inzetten van de EPA in deze projecten. De projecten bieden daarom zeer zeker voldoende ruimte voor participatie.

b. Is het onderwerp geschikt voor inwoners?

Ja. Inwoners zijn veelal zeer geïnteresseerd in herinrichtingsvraagstukken in hun omgeving en in staat daarover mee te denken, omdat zij juist de gebruikers zijn van deze leefomgeving.

c. Is er voldoende tijd?

Ja. Hoewel de urgentie van het vervangen van de riolering bestaat, is deze niet zodanig dat dit te veel druk op het project legt waardoor onvoldoende tijd is voor participatie.

d. Is er capaciteit en geld?

Ja. Communicatie en participatie zijn essentiële onderdelen van deze projecten, maar de vraag is wel of er voldoende capaciteit en geld is voor een uitgebreide participatieaanpak. Binnen de budgetten van de betrokken disciplines is geld gereserveerd voor voorbereidende werkzaamheden. Voor een meer integrale aanpak conform de EPA is meer geld nodig dan begroot. Dit is inzichtelijk gemaakt in de startnotitie.

Nu stap 1 van de EPA is doorlopen met als conclusie dat het project geschikt is voor participatie komen de verdiepingsvragen uit stap 2 aan de orde.

Stap 2 betreft het verdieping op basis van de kernvragen:

a. Waarom, met welk doel kiezen we voor participatie?

We kiezen voor participatie omdat we in participatie met bewoners en belanghebbenden een integrale verkenning naar opgaven, ambities en kansen willen uitvoeren in de Bloemenbuurt. Wanneer de straten open moeten voor rioolverandering willen we proberen om tegelijkertijd ook andere opgaven tot uitvoer te brengen, zoals vervanging van andere kabels en leidingen, herinrichting van straten, verbeteren biodiversiteit, verbeteren parkeergelegenheid, klimaatdoelen behalen (één of meer straten van het aardgas af), etc. De doelen van participatie in de eerste fase van het project zijn:

- wensen ophalen, behoeften, zorgen en vragen inventariseren, wat kunnen partijen/bewoners zelf doen, etc;
- betrokken partijen informeren over de prioriteiten van de gemeente;
- inventariseren wie verder in het proces actief deel wil nemen of betrokken wil worden bij het uitwerken de van de diverse opgaves.

b. Wie erbij betrekken?

We betrekken o.a. inwoners en aanwezige bedrijven/ondernemers en organisaties, het buurtcomité, scholen, kerken, Woonstede, Liander, Warmtenet en Vitens, etc. In het vervolgproces wordt bepaald hoe we ervoor zorgen dat deze partijen vertegenwoordigd zijn en hoe de administratieve verwerking van opgehaalde informatie plaatsvindt.

c. Wie is verantwoordelijk voor het participatieproces?

De gemeente is verantwoordelijk voor de participatie. In de eerste fase worden de uitkomsten meegenomen in het verder bepalen van de opgave. Input van inwoners wordt voorgelegd aan de gemeenteraad zodat deze kan prioriteren. Aandachtspunten zijn het tijdig benoemen van beperkingen, bijvoorbeeld ten aanzien van het beschikbare budget en kaders waarbinnen de opgaven moeten worden uitgevoerd. Ook tijdig informeren over planning en uitvoering is van belang.

d. Wat doen we met de uitkomsten?

Tijdig en voldoende terugkoppeling geven aan de betrokken partijen van wat is opgehaald en hoe deze informatie is verwerkt in de opgave is ook een belangrijk aandachtspunt en verwerkt in de stappen van het planproces.

De mate van invloed van de betrokken partijen/bewoners zal per thema sterk verschillen. Voor het thema energietransitie (een alternatief voor aardgas) is de invloed groot en hebben bewoners een beslissende rol. Voor het thema rioolvervanging hebben bewoners weinig tot geen invloed en worden zij voornamelijk geïnformeerd. Voor de andere thema's varieert de invloed en rol van partijen/bewoners tussen alle delen van de participatieladder, van informeren, raadplegen, adviseren tot coproduceren. De exacte invloed van partijen/bewoners op deze thema's wordt bepaald voordat wij (de gemeente) met partijen en bewoners in gesprek gaan, namelijk in het begin van stap 3 Nota van Uitgangspunten, tijdens de interne werksessie met onze specialisten.

Stap 3 betreft een kalender maken en de rol van de raad verkennen.

Voor deze stap zijn al een aantal werkzaamheden verricht ten behoeve van de pilot met de raad. Dit is verder beschreven onder het kopje 'Pilot met de gemeenteraad voor de EPA'.

Stap 4 betreft het bepalen van de participatiemiddelen.

Het is in het kader van dit projectdocument nog te vroeg om hier concrete uitspraken over te doen. In overleg met de betrokken partijen, waaronder het buurtcomité en de gebiedsmanager worden de geschikte communicatie en participatiemiddelen bepaald. Hierbij kan worden gedacht aan buurtwebsites, informatiebrieven zowel digitaal als analoog, app-groepen, berichten in buurthuis en kerk, etc.

In fase 1 zijn 2 bijeenkomsten voorzien voor bewoners en belanghebbenden. Voor de invulling wordt gedacht aan een informatiemarkt met mooie voorbeelden (klimaattafel, tiny forest) op thema's. Per thema is ruimte voor input vanuit bewoners en betrokkenen. Zij kunnen tips geven, meedenken, aangeven wat zij belangrijk vinden en welke vragen er leven. Aanwezigen wordt gevraagd om contactgegevens achter te laten en/of zich aan te melden voor themagroepen.

Terugkoppeling kan plaatsvinden via brief, e-mail en website, zodat ook mensen die wel geïnteresseerd zijn, maar niet aanwezig konden zijn de informatie kunnen terugvinden.

De exacte uitwerking van de bijeenkomsten en het vervolg vindt plaats in het proces na vaststelling van het projectplan.

Participatie & draagvlak

- De regierol ligt bij de gemeente, dit is zo door de overheid vastgesteld.
- De meedenkers hebben aangegeven in een adviserende rol betrokken te willen blijven. Dat betekent volgens onderstaande participatieladder dat zij op de derde trede zitten. Zij gaan met elkaar geen initiatief vormen noch initiëren in de wijk.
- De gemeente pakt de leidende rol op.

De stakeholders spreken af:

- Alle inwoners van de wijk krijgen de kans om te participeren.
- Wederzijdse transparante en inclusieve communicatie: alle groepen inwoners en alle typen gebouweigenaren weten waaraan hij of zij toe zijn.
- De gemeente informeert inwoners duidelijk en tijdig over de voortgang en wat er met de inbreng/(tegen)argumenten van de betrokkenen is gebeurd. Ook stroomlijnt de gemeente dit traject zoveel mogelijk binnen het overkoepelende project.
- We werken op basis van vertrouwen.
- Technieken, oplossingen en consequenties moeten begrijpelijk zijn voor inwoners.

Bijlage 4 Interne Doelenroos Transitiehuizen

Doelenroos gemeente Ede Zeeheldenbuurt en Bloemenbuurt

transitiereizen

Bijlage 5 Externe Doelenroos Transitiehuizen

Doelenroos partnerorganisaties Zeeheldenbuurt en Bloemenbuurt

transitiereizen

Bijlage 6 Nota van Uitgangspunten Energietransitie

Zie apart toegevoegde bijlage.

Bijlage 8 Rapport Energietransitie

Zie apart toegevoegde bijlage.

Bijlage 9 Plan van Aanpak Energietransitie

Zie apart toegevoegde bijlage.

Bijlage 11 Planning

2021												2022												2023		
Mei	Juni	Juli	Aug	Sept	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Aug	Sept	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Maart				
Cluster 1 ZHB Concordialaan e.o.																										
Aanbesteding																										
Ontwerp in bouwteam + meedenkgroepen																										
Uitvoering																										
																		Aanbesteding ZHB cluster 2, 3, 4								
																		Aanbesteding BB cluster 1, 2, 3								

2024												2025														
April	Mei	Juni	Juli	Aug	Sept	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Aug	Sept	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Maart	April	Mei	Juni
Cluster 2 ZHB Van Galenstraat e.o.																										
Ontwerp in bouwteam + meedenkgroepen																										
Uitvoering																										
												Cluster 3 ZHB Trompstraat e.o.														
												Ontwerp in bouwteam + meedenkgroepen														
												Uitvoering														
												Cluster 4 ZHB Bettekamp e.o.														
												Ontwerp in bouwteam + meedenkgroepen														
												Uitvoering														
Cluster 1 BB Anjelierlaan e.o.																										
Ontwerp in bouwteam + meedenkgroepen																										
Uitvoering																										
												Cluster 2 BB Irijslaan e.o.														
												Ontwerp in bouwteam + meedenkgroepen														
												Uitvoering														
												Cluster 3 BB Tuinderslaan e.o.														
												Ontwerp in bouwteam + meedenkgroepen														
												Uitvoering														